

PATVIRTINTA
Kupiškio rajono savivaldybės tarybos
2021 m. vasario d. sprendimu Nr. TS-

1a forma

KUPIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS
(Savivaldybės arba įstaigos pavadinimas)
2021–2023 METŲ STRATEGINIS VEIKLOS PLANAS

Asignavimų valdytojas(-ai), kodas(-ai)	Kupiškio rajono savivaldybės taryba; Kupiškio rajono savivaldybės administracija, 188774975; Kupiškio rajono savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba; Kupiškio rajono savivaldybės administracijos Finansų ir biudžeto skyrius; Kupiškio rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyrius; Kupiškio r. kūno kultūros ir sporto centras, 190083299; Kupiškio rajono savivaldybės kultūros centras, 190157290; Kupiškio rajono savivaldybės viešoji biblioteka, 190101434; Kupiškio mokykla „Varpelis“, 190041033; Kupiškio vaikų lopšelis-darželis „Saulutė“, 190041229; Kupiškio vaikų lopšelis-darželis „Obelėlė“, 190041371; Kupiškio r. Subačiaus vaikų lopšelis-darželis, 190042135; Kupiškio Lauryno Stuokos-Gucevičiaus gimnazija, 190043194; Kupiškio Povilo Matulionio progimnazija, 290043380; Kupiškio r. Skapiškio pagrindinė mokykla, 190047634; Kupiškio r. Subačiaus gimnazija, 191777611; Kupiškio r. Alizavos pagrindinė mokykla, 190046347; Kupiškio r. Noriūnų Jono Černiaus pagrindinė mokykla, 290051480; Kupiškio r. Rudilių Jono Laužiko universalus daugiafunkcis centras, 190051141; Kupiškio r. Šimonių pagrindinė mokykla, 190050235; Kupiškio meno mokykla, 191777764; Kupiškio etnografijos muziejus, 188210864; Kupiškio r. švietimo pagalbos tarnyba, 300055868; Kupiškio socialinių paslaugų centras, 193161080; Kupiškio rajono šv. Kazimiero vaikų globos namai, 302287534; Kupiškio rajono savivaldybės priešgaisrinė tarnyba, 165382292; Kupiškio jaunimo centras, 30161917.
---	--

Aplinkos ir išteklių analizė

Išorės veiksniai

Politiniai veiksniai.

Pagal Pasaulio banko tyrimą „Doing Business 2020“, kurio rezultatai buvo paskelbti 2019 m. spalio 24 d., Lietuva pasiekė aukščiausią kada nors turėtą poziciją – 11 vietą tarp 190 šalių ir yra tarp palankiausiai pagal verslo sąlygas vertinamų pasaulio valstybių. Tarp visų 28 ES valstybių narių Lietuva užima 4 vietą ir nusileidžia tik Danijai, Jungtinei Karalystei ir Švedijai.

Pagal Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos (WIPO) paskelbtą 2019 metų pasaulinį inovacijų indeksą Lietuva, palyginti su 2018 m., pakilo per 2 pozicijas ir yra 38 vietoje tarp 129 valstybių. Dėl BVP vienam gyventojui prieaugio ir aukštųjų technologijų eksporto Pasaulio inovacijų indekse pagal žinių ir technologijų rezultatus Lietuva 2019 m. pakilo per 3 pozicijas (į 55 vietą).

Lietuviškos kilmės paslaugų eksportas 2019 m. I–III ketv., palyginti su tuo pačiu 2018 m. laikotarpiu, padidėjo 31,4 proc. Daugiausia lietuviškos kilmės paslaugų 2019 m. buvo eksportuota į Vokietiją ir Prancūziją, labiausiai augo lietuviškos kilmės paslaugų eksportas į žvalgybines tikslines rinkas.

2019 m. ir toliau vyko aktyvus tiesioginių užsienio investicijų (TUI) procesas – pritraukti 56 TUI didelės pridėtinės vertės projektai. Įgyvendinant naujus TUI didelės pridėtinės vertės projektus, 2019 m. sudarytos galimybės sukurti 5 074 darbo vietas. Pritraukti paslaugų centrai, tokie kaip *McKesson Europe*.

Lietuvos ekonomikos augimas, palyginti su kitomis ES valstybėmis narėmis, 2019 m. buvo vienas iš sparčiausių – Lietuvos BVP 2019 m. padidėjo 3,9 proc. Tokius rezultatus lėmė stipri vidaus paklausa. Prie to prisidėjo Vyriausybės sprendimai, didinantys gyventojų pajamas, – kelerius metus iš eilės didinama minimalioji mėnesinė alga, vykdoma viešojo sektoriaus darbo užmokesčio politika, įtemptos darbo rinkos paskatintas privataus sektoriaus atlyginimų didėjimas bei verslo siekis augant darbo jėgos kainai ir senkant darbo jėgos ištekliams išlikti pelningiems, investuojant į darbo našumą didinančias priemones.

Reikšmingai pagerėjusi migracijos raida – stipriai išaugusi asmenų imigracija, viršijanti emigracijos srautą – ir padidėjęs darbingo amžiaus gyventojų aktyvumas 2019 m. švelnino darbuotojų trūkumą šalies darbo rinkoje. 2019 m. užimtų gyventojų skaičius padidėjo 0,2 proc., o nedarbo lygis sudarė 6,3 proc. Remiantis Eurostato prognozėmis, numatoma, kad 2020–2022 m. dėl natūralios gyventojų kaitos darbingo amžiaus gyventojų skaičius Lietuvoje, senėjant visuomenei, kasmet sumažės po 11,3 tūkst. asmenų, todėl darbuotojų pasiūla darbo rinkoje mažės.

2019 m. darbo užmokestis šalies ūkyje padidėjo vidutiniškai 8,8 proc. Darbo užmokesčio pokyčiams šalyje įtakos turėjo nuo 2019 m. sausio 1 d. įsigalioję mokesčių sistemos pakeitimai, pasikeitusi neapmokestinamojo pajamų dydžio skaičiavimo tvarka, Vyriausybės priimti sprendimai dėl darbo užmokesčio didinimo viešajame sektoriuje, padidinta minimalioji mėnesinė alga (MMA), kuri nuo 2020 m. sausio 1 d. yra 607 Eurai.

Vidutinė metinė infliacija, apskaičiuota pagal suderintą vartotojų kainų indeksą, 2019 m. šalyje sudarė 2,2 proc. ir, palyginti su 2018 m., sumažėjo 0,3 proc. punkto. 2019 m. infliaciją skatino sparčiai augęs darbo užmokestis, lėmęs paslaugų kainų didėjimą, ir dėl išorės veiksnių prasidėjęs spartus maisto produktų brangimas. Mažinantį poveikį infliacijai turėjo atpigusios energetikos prekės – centralizuotai tiekiamą šilumos energija, transporto priemonių degalai, kietasis kuras¹.

2020 m. rugsėjo 9 d. Vyriausybė patvirtino 2021–2030 m. nacionalinį pažangos planą², kuriuo siekiama nustatyti pagrindinius ateinančių dešimtmetį valstybėje siekiamus pokyčius, užtikrinančius pažangą socialinėje, ekonominėje, aplinkos bei saugumo srityse, ir sutelkti finansavimo šaltinius šiems pokyčiams įgyvendinti.

Plane numatomi ilgalaikiai strateginiai tikslai, pažangos uždaviniai ir kiekybiniai pažangai matuoti skirti rodikliai su siektinomis reikšmėmis 2030 metams. Plane taip pat numatytos tarpinės rodiklių reikšmės 2025 metams, kurios leis įsivertinti pasiekimus Plano įgyvendinimo laikotarpio viduryje – ar pasiekta pakankama pažanga, ar reikalingos papildomos priemonės ir veiksmai.

Strateginiai tikslai įgyvendinami laikantis trijų horizontaliųjų principų: inovatyvumo (kūrybingumo), darnaus vystymosi ir lygių galimybių visiems, kuriais siekiama nuosekliai formuoti visuomenės pažangai svarbias vertybes ir skatinti norimus požiūrio bei elgsenos pokyčius.

¹ Nuoroda į Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 metų veiklos ataskaitą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/83a6bec0702711eabee4a336e7e6fdab>

² Nuoroda į 2021–2030 m. nacionalinį pažangos planą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/c1259440f7dd11eab72ddb4a109da1b5?ifwid=32wf90sn>

Iš viso įgyvendinant nacionalinį pažangos planą 2021–2030 m. numatoma investuoti apie 18 mlrd. Eurų. Europos Sąjungos ir kitų tarptautinių finansinių investicijų dalis sudaro apie 82 proc. visų planuojamų investuoti lėšų.

2020 m. spalio mėn. įvyko Lietuvos Respublikos Seimo rinkimai. Daugiausia – 50 – mandatų naujajame Seime turės Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai, Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga – 32, Liberalų sąjūdis ir Lietuvos socialdemokratų partija – po 13, Laisvės partija – 11 mandatų, Darbo partija – dešimt, Lietuvos lenkų rinkimų akcija-Krikščioniškų šeimų sąjungos ir Lietuvos socialdemokratų darbo partijos atstovai – po tris, partijos „Laisvė ir teisingumas“, Lietuvos žaliųjų partijos atstovai – po vieną. 2020 m. gruodžio mėn. patvirtinta aštuonioliktoji Lietuvos Respublikos Vyriausybė, 2020 m. gruodžio 11 d. patvirtinta šios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programa³.

Kupiškio rajono savivaldybėje 2019 m. darbą pradėjo 2019 m. išrinkta Kupiškio rajono savivaldybės taryba, kurią sudaro 21 narys. Valdančiąją koaliciją sudaro Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai ir Lietuvos socialdemokratų partija. Kupiškio rajono savivaldybės meru išrinktas Dainius Bardauskas – Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų atstovas.

Pagrindiniai norminiai teisės aktai, kuriais savo veikloje vadovaujasi Kupiškio rajono savivaldybė, yra: Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, vietos savivaldą reglamentuojantys įstatymai, Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymas, Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymas, Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas, Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymas, Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų įstatymas ir kiti teisės aktai.

Savivaldybė, organizuodama veiklą, taip pat privalo atsižvelgti į savivaldybėms tiesioginių ir netiesioginių poveikį turinčius Europos Sąjungos privalomojo pobūdžio teisės aktus – direktyvas, reglamentus, sprendimus ir rekomendacinio pobūdžio dokumentus – rekomendacijas, komunikatus, gaires, strategijas.

Kupiškio rajono savivaldybės veikla planuojama orientuojantis į nacionaliniu lygiu patvirtintų strategijų prioritetus, taip pat atsižvelgiant į Panevėžio regiono strateginio planavimo dokumentuose numatytus prioritetus ir tikslus.

Planuodama veiklą, Kupiškio rajono savivaldybė privalo vadovautis šiais dokumentais: Valstybės ilgalaikės raidos strategija, Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, Nacionaline darnaus vystymosi strategija (iki 2020 m.), 2021–2030 m. nacionaliniu pažangos planu ir kt.

Panevėžio regiono plėtros taryba, siekdama užtikrinti efektyvų Europos Sąjungos investicijų planavimą ir su jomis susijusių sprendimų priėmimą, 2015 m. spalio 15 d. sprendimu Nr. 51/4S-23 „Dėl Panevėžio regiono 2014–2020 metų plėtros plano patvirtinimo“ patvirtino Panevėžio regiono 2014–2020 m. plėtros planą⁴. Panevėžio regiono plėtros plano prioritetai, tikslai ir uždaviniai nustatyti atsižvelgiant į 2014–2020 metų nacionalinės pažangos programos horizontaliojo prioriteto „Regioninė plėtra“ tarpinstituciniame veiklos plane nustatytus tikslus ir uždavinius. Panevėžio regiono plėtros plano priemonės suplanuotos atsižvelgiant į ministerijų, atsakingų už ūkio sektorius, planuojamus asignavimus Panevėžio regionui.

Taip pat vienas iš pagrindinių Savivaldybės strateginio planavimo dokumentų, kuriame suplanuotas Europos Sąjungos finansinės paramos, nacionalinių ir Savivaldybės išteklių panaudojimas ilgalaikiams 2014–2020 metų Savivaldybės prioritetams pasiekti, yra Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2015 m. rugsėjo 10 d. įsakymu Nr. 1V-714 patvirtinta Panevėžio regiono integruota teritorijų vystymo programa⁵ (Kupiškio rajono savivaldybės daliai taip pat buvo pritarta Kupiškio rajono savivaldybės tarybos 2015 m. rugpjūčio 27 d. sprendimu Nr. TS-252 „Dėl pritarimo Panevėžio regiono integruotos teritorijų vystymo programos 2014–2020 metų projekto tikslams, uždaviniams, priemonėms ir veiksams, numatomiems įgyvendinti Kupiškio rajono savivaldybėje“). Šios programos tikslas – sumažinti nedarbo lygį didinant ekonominį aktyvumą ir gerinant gyvenimo kokybę.

Kupiškio rajono savivaldybės tarybos 2020 m. kovo 19 d. sprendimu Nr. TS-74 „Dėl Kupiškio rajono savivaldybės 2020–2030 metų strateginio plėtros plano patvirtinimo“ buvo patvirtintas Kupiškio rajono savivaldybės 2020–2030 metų strateginis plėtros planas¹, kuriame įvardyta Savivaldybės vizija bei

³ Nuoroda į Lietuvos Respublikos Vyriausybės programą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/ed22bb703bc311eb8d9fe110e148c770>

⁴ Nuoroda į Panevėžio regiono 2014–2020 metų plėtros planą: <http://www.lietuvsregionai.lt/lt/8/regiono-pletros-planas-212;92;303;304.html>

⁵ Nuoroda į Panevėžio regiono integruota teritorijų vystymo programą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/a4412ce057b511e5825682aa0fc6b8d5/asr>

svarbiausios plėtros sritys: ekonomikos, verslo ir darnios kaimo plėtros, švietimo, sveikatos ir socialinio sektoriaus vystymo, turizmo, kultūros, inžinerinės, transporto bei komunalinio ūkio infrastruktūros vystymo bei Kupiškio rajono savivaldos gerinimo ir kt.

Ekonominiai veiksniai

Dėl geresnės, nei prognozuota, Lietuvos ekonomikos raidos 2020 m. pirmąjį pusmetį Lietuvos banko BVP prognozės reikšmingai padidintos – 2020 m. BVP turėtų sumažėti 2,0 proc. Lietuvos ekonomika kol kas patyrė santykinai nedidelį nuostolį. Nepaisant pavasarį įvestų gana griežtų karantino priemonių, kuriomis buvo apribota dalis ekonominių veiklų, Lietuvos ekonomikos kryptis šių metų antrąjį ketvirtį buvo vienas mažiausių ES – per metus BVP sumažėjo 4 proc.

Esant mažesniai ekonomikos kryčiui 2020 m., 2021 m. taip pat numatomas mažesnis ekonomikos augimas, nei anksčiau prognozuota, – 2021 m. BVP turėtų padidėti 3,1 proc. Nemenką teigiamą poveikį ekonomikai turės fiskalinės priemonės – 2020 m. jos gali padidinti augimą 2,3, o 2021 m. – 2,6 proc. p.

Numatoma, kad kol bus rastas medicininis sprendimas kovai su virusu, spartesnį ekonomikos augimą ribos didelis epidemiologinis ir ekonominis neapibrėžtumas.

COVID-19 pandemija labai reikšmingai sukrėtė pasaulio ekonomiką. Virusų grėsmė bei vyriausybės įvesti ribojimai lėmė reikšmingai sumenkusį pasaulio ekonomikos aktyvumą, trūkinėjančias gamybos ir tiekimo grandines, kritusią tarptautinę prekybą bei smukusius vartotojų ir įmonių lūkesčius.

Nepaisant paskelbtų didelio masto fiskalinio skatinimo ir pinigų politikos priemonių, pagrindinės pasaulio ekonomikos neišvengė itin didelio susitraukimo. Antrąjį ketvirtį JAV ekonomika sumenko daugiau nei 9, euro zonos – 15, o JK – daugiau nei 20 proc., palyginti su tuo pačiu laikotarpiu prieš metus. Vis dėlto, valstybėms atlaisvinus gyventojų judėjimo ir veiklų suvaržymą, pasaulio prekyba ir bendras ekonominis aktyvumas bei lūkesčiai dėl ekonomikos raidos ateityje po truputį atsitiesė. Kinijos, kur epidemiologinė padėtis ėmė gerėti anksčiau nei kituose regionuose, ekonomika antrąjį ketvirtį jau grįžo į augimo kelią.

Mažėjanti išorės paklausa neigiamai paveikė Lietuvos prekių ir paslaugų eksporto raidą, tačiau jau stebima atsigavimo ženklų. Dėl pandemijos ir šalių vyriausybės įvestų ribojimų pagrindinėse Lietuvos eksporto partnerėse reikšmingai krito išorės paklausa. Įkandin pasekė ir Lietuvos eksportas – antrąjį ketvirtį, palyginti su tuo pačiu laikotarpiu prieš metus, realusis prekių ir paslaugų eksportas sumenko daugiau nei 8 proc. Vis dėlto Lietuvos prekių ir paslaugų eksportas sumažėjo pastebimai mažiau nei išorės paklausa. Tai lėmė šalies eksporto struktūra, kurioje labiausiai paveiktos investicinės prekės ir kelionių paslaugos sudaro santykinai nedidelę dalį. Be to, skirtingai nei kai kuriose kitose šalyse, karantino metu Lietuvoje neribota apdirbamosios gamybos veikla. Lietuvos prekių ir paslaugų importas sumažėjo dar daugiau nei eksportas, todėl išaugęs grynasis eksportas netgi didino Lietuvos BVP.

Prognozuojama, kad 2020 m. eksportas kris 3,8 proc. – gerokai mažiau, nei anksčiau tikėtasi. 2021 m. atsigauant išorės paklausai, eksportas augs sparčiau (iki 6,9 proc.) ir labiausiai skatins ekonomikos atsigavimą.

Nepaisant padidėjusio neapibrėžtumo ir pablogėjusios padėties darbo rinkoje, privačiojo vartojimo nuosmukis nebuvo toks didelis, kaip manyta epidemijos pradžioje. Dėl epidemiologinės padėties įvesti apribojimai ir išaugęs ekonominis neapibrėžtumas antrąjį ketvirtį namų ūkių vartojimo išlaidas per metus sumažino daugiau nei 5 proc. Tačiau namų ūkių vartojimas atsigauja itin sparčiai – mažmeninės prekybos apyvarta jau gegužės mėn. viršijo praėjusių metų lygį. Prie to prisidėjo dėl didėjusio darbo užmokesčio fondo ir socialinių pervedimų neprastėjusi namų ūkių finansinė padėtis ir pasibaigus karantinui ėmęs gerėti vartotojų pasitikėjimas.

Nors padėtis darbo rinkoje pablogėjo, nedarbo lygis išaugo mažiau, nei baimintasi, – antrąjį ketvirtį jis buvo 2,4 proc. p. didesnis nei prieš metus ir sudarė 8,5 proc.

Atsigauant ekonomikai nedarbo lygis ims mažėti jau 2020 m. metų pabaigoje. Vidutinis darbo užmokestis dėl šiemet padidinto minimaliojo darbo užmokesčio, sparčiai kilusių atlyginimų valstybės sektoriuje ir geresnės, nei tikėtasi, ekonominės padėties 2020 m. turėtų pakilti 6,8 proc. Tačiau 2021 m. dėl vis dar didelio neapibrėžtumo ir sumažėjusio darbuotojų trūkumo darbo užmokestis augs lėčiau – 3,1 proc. Prognozuojama, kad 2020 m. privatusis vartojimas sumažės tik 2,4 proc., tačiau dėl aukštesnės, nei tikėtasi, palyginamosios bazės 2021 m. augs lėčiau, nei anksčiau prognozuota, ir sieks 3,9 proc.

Investicijų raidą neigiamai veikia ne tik pandemija, bet ir ES Mobilumo paketas. 2020 m. antrąjį ketvirtį investicijos krito daugiau nei 11 proc. per metus. Be pandemijos ir dėl jos išaugusio ekonominio neapibrėžtumo, privačiasias investicijas mažinančiai veikė ir pokyčiai transporto sektoriuje dėl kelių besiskinančio ES Mobilumo paketo – antrąjį ketvirtį investicijos į transporto priemones buvo 75 proc. mažesnės nei prieš metus. Numatoma, kad prognozuojamu laikotarpiu investicijų raidą privačiajame

sektoriuje ir toliau neigiamai veiks silpna paklausa, padidėjęs neapibrėžtumas ir senkantys įmonių finansiniai ištekliai, tačiau dėl numatytų fiskalinių priemonių viešosios investicijos turėtų didinančiai veikti investicijų raidą.

1 lentelė

Numatoma Lietuvos ekonomikos raida 2019–2021 m. (2020 m. rugsėjo mėn. prognozė)

	2020 m. rugsėjo mėn. prognozė ^a		
	2019	2020 ^b	2021 ^b
Kainų ir sąnaudų kaita (% , pokytis per metus)			
Vidutinė metinė infliacija, apskaičiuota pagal SVKI	2,2	1,0	1,2
BVP defliatorius ^c	3,0	0,7	1,4
Darbo užmokestis	8,8	6,8	3,1
Importo defliatorius ^c	-0,6	-5,5	1,3
Eksporto defliatorius ^c	0,8	-4,1	0,8
Ekonominis aktyvumas (palyginamosiomis kainomis, %, pokytis per metus)			
Bendrasis vidaus produktas ^c	3,9	-2,0	3,1
Privačiojo vartojimo išlaidos ^c	3,2	-2,4	3,9
Valdžios sektoriaus vartojimo išlaidos ^c	0,7	0,3	0,3
Bendrojo pagrindinio kapitalo sudarymas ^c	7,3	-7,7	6,4
Prekių ir paslaugų eksportas ^c	9,6	-3,8	6,9
Prekių ir paslaugų importas ^c	5,9	-6,1	8,4
Darbo rinka			
Nedarbo lygis (vidutinis metinis; %, palyginti su darbo jėga)	6,3	8,8	8,1
Užimtųjų skaičius (% , pokytis per metus)	0,3	-1,5	0,6
Išorės sektorius (% , palyginti su BVP)			
Prekių ir paslaugų balansas	5,4	7,6	6,6
Einamosios sąskaitos balansas	4,2	6,7	4,8
Einamosios ir kapitalo sąskaitų balansas	6,0	8,9	6,9

Šaltinis: Lietuvos bankas

a) Makroekonominių rodiklių prognozės parengtos pagal tarptautinės aplinkos prielaidas, sudarytas pagal informaciją, paskelbtą iki 2020 m. rugpjūčio 18 d., ir kitus duomenis bei informaciją, paskelbtą iki 2020 m. rugpjūčio 31 d.

b) Prognozė.

c) Pašalinus sezono ir darbo dienų skaičiaus įtaką.

d) 2019 m. darbo užmokesčio augimo prognozė neapima jo perskaičiavimo dėl įsigaliosiančių mokesčių ir pensijų sistemos pakeitimų.

e) Nacionalinių sąskaitų duomenys; užimtųjų skaičius apibrėžiamas pagal vidaus koncepciją.

Valstybė toliau orientuojasi į ekonomikos augimą ir šalies konkurencingumo didinimą, darnios ir žinių visuomenės kūrimą, palankios investicijoms aplinkos bei tinkamos plėtrai įstatyminės bazės sukūrimą narystės Europos Sąjungoje sąlygomis, taip pat skatinant aktyvią veiklą⁶.

⁶ Nuoroda į Lietuvos banko 2020 m. rugsėjo mėn. Lietuvos ekonomikos apžvalgą:

https://www.lb.lt/uploads/publications/docs/27340_18e9aa17408538e9fb6955e0093beee0.pdf

Europos Sąjungos parama

2014–2020 m. ES Sanglaudos politikos tikslams įgyvendinti Lietuvai skirta 6,82 mlrd. eurų iš ES struktūrinių fondų, iš jų Europos teritorinio bendradarbiavimo tikslui – apie 113,8 mln. eurų. Lietuvoje 2014–2020 m. finansiniu laikotarpiu didelis dėmesys numatomas skirti į aukštą pridėtinę vertę orientuotai ekonomikai. Apie 10 proc. planuojama skirti moksliniams tyrimams, technologinei plėtrai ir inovacijoms skatinti, apie 8 proc. – smulkioms ir vidutinėms įmonėms skatinti.

Sanglaudos politika ir ES fondų lėšos yra laikomos vienu pagrindinių Lietuvos narystės ES privalumų, o ES fondų investicijos yra pripažįstamos svarbiu Lietuvos ūkio ekonomikos varikliu. Šio vertinimo rezultatai patvirtina, kad pagal 2014–2020 m. ES fondų investicijų programą planuojami įgyvendinti projektai reikšmingai paskatins Lietuvos ūkio plėtrą ir šalies ekonominę konvergenciją. Ekonometrinio modeliavimo rezultatai leidžia prognozuoti, kad ES fondų investicijos 2015–2020 m. laikotarpiu lems vidutiniškai 0,9 proc. punkto didesnę metinį nominalaus BVP augimą. Prognozuojamas investicijų efektyvumo koeficientas veiksmų programos įgyvendinimo laikotarpiu bus 1,88, o pratęsus poveikio vertinimo laikotarpį iki 2030 m. – suminė investicijų grąža pasieks 2,4. Kitaip tariant, prognozuojama, kad vienas pagal 2014–2020 m. veiksmų programą investuotas Euro bus atneš 2,4 Euro grąžą. Lyginant su ankstesnių ES finansinių laikotarpių nustatytais poveikio koeficientais prognozuojamas investicijų efektyvumas yra didesnis. Geresnius investicijų grąžos rodiklius lemia keli veiksniai: pirma, prognozuojama, kad veiksmų programa bus įgyvendinama stabilioje makroekonominėje aplinkoje, antra, bendroje investicijų struktūroje daugiau lėšų nei ankstesniais programiniais laikotarpiais yra nukreipta į produktyviasias investicijas ir mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą (MTTP).

Pirminį ir stipriausią poveikį 2014–2020 m. ES fondų investicijos turės bendrųjų investicijų augimui. Prognozuojama, kad iki 2023 m. pagrindinio kapitalo formavimui dėl ES fondų investicijų papildomai bus skirta daugiau nei 10,5 mlrd. eurų, o tai sudarys apie 15 proc. viso vertinamo laikotarpio išlaidų bendrojo kapitalo formavimui. Investicijų gausinimas teigiamai veiks produktyvumo augimą.

Analizė parodė, kad 2014–2020 m. ES fondų investicijos turės reikšmingą socialinį efektą. Pagal atliktus skaičiavimus dėl ES investicijų iki 2023 m. bus sukurta ar išsaugota apie 27 tūkst. darbo vietų, o tai lems beveik 2 proc. punktų mažesnę bendrą nedarbo lygį Lietuvoje, palyginti su scenarijumi „be investicijų“. ES fondų investicijos labiau skatins ne užimtųjų skaičiaus augimą, o darbo vietų palaikymą ar persiskirstymą šalies darbo rinkoje. Poveikis darbo vietų kūrimui programos įgyvendinimo laikotarpiu paskatins darbo užmokesčio augimą. Prognozuojama, kad iki 2023 m. vidutinis metinis realus bruto darbo užmokestis dėl ES investicijų pakils beveik 33 eurai ir lems 3 proc. didesnę darbo užmokestį šalyje.

2014–2020 m. numatomos tokios naujos iniciatyvos: integruotos teritorinės investicijos, bendruomenių inicijuojama vietos plėtra, taip pat bus remiamos tvarios miestų plėtros priemonės. Tvarios miesto plėtros priemonėms įgyvendinti nacionaliniu lygmeniu bus skiriama mažiausiai 5 proc. Europos regioninės plėtros fondo lėšų.

Pagal Lietuvos partnerystės sutartį parengtos trys veiksmų programos: 2014–2020 m. ES fondų investicijų veiksmų programa, Lietuvos 2014–2020 m. kaimo plėtros programa ir Žuvininkystės sektoriaus veiksmų programa.

Informacija apie Lietuvoje 2014–2020 m. finansinio laikotarpio gautas paraiškas, įgyvendinamus projektus ir išmokėtas paramos lėšas pateikta 2 lentelėje.

2 lentelė

Informacija apie Lietuvoje 2014–2020 m. finansiniu laikotarpiu gautas paraiškas, įgyvendinamus projektus ir išmokėtas paramos lėšas (2020 m. gruodžio 31 d. duomenys)

Eurai

Indikatorius	Vnt.	Projektų vertė	Skirtas finansavimas	Apmokėta projektų išlaidų suma	Išmokėtas finansavimas
Gautos paraiškos	35251	12 869 758 853,48	-	-	-
Vertinamos paraiškos	681	792 757 912,68	-	-	-
Finansuojami projektai	23541	9 220 069 683,98	Iš viso: 7 018 350 980,92 ES lėšos: 6 678 011 661,57	5 506 663 242,13	4 378 021 816,68

Igyvendinami projektai	12196	7 010 006 885,52	Iš viso: 5 410 823 964,30 ES lėšos: 5 126 886 491,06	3 494 343 693,10	2 894 024 438,67
Baigti projektai	11007	2 095 801 103,51	Iš viso: 1 541 813 140,95 ES lėšos: 1 486 876 709,21	2 005 947 194,88	1 480 237 406,61
Projektai, kurių įgyvendinimo atsisakyta/ nefinansuojamos paraiškos	338/11029	114 261 694,95/ 2 490 846 372,40	Iš viso: 65 713 875,67 ES lėšos: 64 248 461,30	6 372 354,15	3 759 971,40

Šaltinis: Lietuvos Respublikos finansų ministerija

Informacija apie Kupiškio rajono savivaldybės administracijos 2014–2020 m. finansiniu laikotarpiu pateiktas paraiškas, įgyvendinamus projektus ir gautas paramos lėšas pateikta 3 lentelėje.

3 lentelė

Informacija apie Kupiškio rajono savivaldybės administracijos 2014–2020 m. finansiniu laikotarpiu pateiktas paraiškas, įgyvendinamus projektus ir gautas paramos lėšas (2020 m. gruodžio 31 d.

duomenys)

Eurais

Indikatorius	Vnt.	Projektų vertė	Skirtas finansavimas	Išmokėtas finansavimas
Pateiktos paraiškos	28	7 353 811,68	-	-
Finansuojami projektai	28	7 353 811,68	6 938 624,20	5 584 090,57
Vertinamos paraiškos	-	-	-	-
Igyvendinami projektai	17	3 109 121,17	3 156 779,01	2 096 421,54
Baigti projektai	11	4 244 690,51	3 781 845,19	3 487 669,03
Projektai, kurių įgyvendinimo atsisakyta/nefinansuojamos paraiškos	-	-	-	-

Šaltinis: Lietuvos Respublikos finansų ministerija

Investicijos

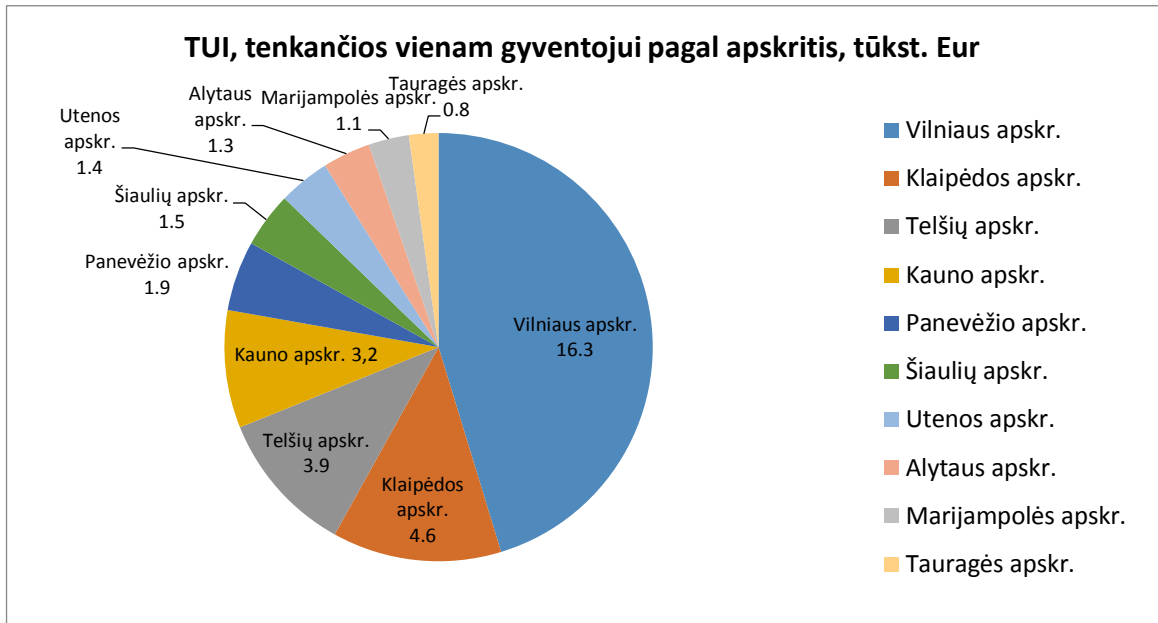
Lietuvos statistikos departamento, 2019 m. gruodžio 31 d. duomenimis, sukauptos tiesioginės užsienio investicijos (toliau – TUI) Lietuvoje sudarė 18,6 mlrd. eur ir, palyginti su 2018 m. gruodžio 31 d. duomenimis, padidėjo 9,5 proc., Sostinės regione padidėjo 11,6 proc., Vidurio ir vakarų Lietuvos regione – 4,2 proc.

Sostinės regionas pritraukė 72,1 proc. visų TUI (Vilniaus miesto savivaldybė – 95,1 proc. visų regiono TUI), Vidurio ir vakarų Lietuvos regionas – 27,9 proc. (Kauno miesto savivaldybė – 24,1 proc., Klaipėdos miesto savivaldybė – 21,2 proc.).

Palyginti su 2018 m. pabaiga, didžiausias TUI augimas fiksuotas Tauragės (54,2 proc.) ir Šiaulių (23,2 proc.) apskrityse, o labiausiai sumažėjo Marijampolės (11,8 proc.) apskrityje.

TUI vienam Lietuvos gyventojui išaugo 9,5 proc. ir sudarė vidutiniškai 6,6 tūkst. Eur.

Išsamesnė informacija apie TUI, tenkančias vienam gyventojui pagal apskritis, pateikta 1 paveikslėlyje.

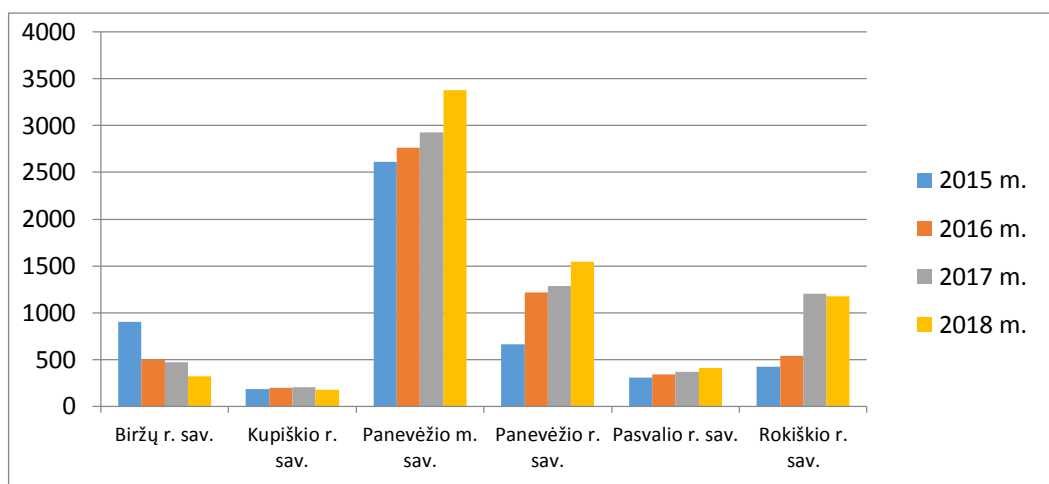

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Daugiausia Vilniaus regione investavo Švedijos (21,6 proc. visų regiono TUI), Estijos (19,1 proc.), Nyderlandų (17,3 proc.) ir Kipro (6,4 proc.) investuotojai, o Vidurio ir vakarų regione – Lenkijos (13,7 proc.), Vokietijos (12,2 proc.) ir Danijos (11,7 proc.).

Sostinės regione daugiausia investuota į finansinės ir draudimo veiklos (4,7 mlrd. Eur), nekilnojamojo turto operacijų veiklos (2 mlrd. Eur), didmeninės ir mažmeninės prekybos; variklinių transporto priemonių ir motociklų remonto veiklos (1,7 mlrd. Eur) bei profesinės, mokslinės bei techninės veiklos (1,4 mlrd. Eur) įmones, o Vidurio ir vakarų Lietuvos regione – į apdirbamosios gamybos (2,5 mlrd. Eur), nekilnojamojo turto operacijų veiklos (563,6 mln. Eur) bei didmeninės ir mažmeninės prekybos; variklinių transporto priemonių ir motociklų remonto veiklos (472 mln. Eur) įmones.

**Tiesioginės investicijos, tenkančios vienam gyventojui
Panevėžio apskrityje (eurais)**

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2019 m. materialinių investicijų vidutiniškai vienam šalies gyventojui teko 3,3 tūkst. eurų. Daugiausia materialinių investicijų 2019 m. vienam gyventojui teko Klaipėdos miesto savivaldybėje – 7,8 tūkst. eurų, Vilniaus miesto savivaldybėje – 5,5 tūkst. eurų, Kauno rajono savivaldybėje – 3,7 tūkst. eurų. Kupiškio rajono savivaldybėje 2019 m. materialinių investicijų

vienam gyventojui teko 927 eurai, Biržų rajono savivaldybėje – 596 eurai, Rokiškio rajono savivaldybėje – 1140 eurų, Pasvalio rajono savivaldybėje – 1145 eurai, Panevėžio rajono savivaldybėje – 1757 eurai, Panevėžio miesto savivaldybėje – 2078 eurai.

Verslas, pramonė

VĮ Registrų centro duomenimis, 2019 m. Lietuvoje buvo įregistruoti 12 656 ūkio subjektai, tai beveik 7 proc. daugiau negu 2018 m. Daugiausia naujai įregistruotų ūkio subjektų buvo Vilniaus apskrityje, mažiausiai – Tauragės.

2020 m. sausio 1 d. duomenimis, Lietuvoje veikė 107 444 ūkio subjektai (neįskaitant fizinių asmenų, užsiimančių ekonomine veikla), jie sudarė 43 proc. visų Juridinių asmenų registre įregistruotų ūkio subjektų. Palyginti su 2019 m. pradžia, veikiančių ūkio subjektų skaičius ūgtelėjo 2 proc.

2020 m. pradžioje Panevėžio apskrityje veikė 8463 ūkio subjektai. Jų skaičius per metus išaugo 2057 (arba 14 proc.). Kupiškio rajono savivaldybėje 2020 m. pradžioje buvo įregistruotas 801 ūkio subjektas, veiklą vykdė 337 ūkio subjektai.

Beveik ketvirtadalis ūkio subjektų (23,1 proc.) užsiėmė didmenine ar mažmenine prekyba, variklinių transporto priemonių ir motociklų remontu. Daugumoje (82 proc.) veikiančių ūkio subjektų dirbo mažiau negu 10 darbuotojų.

4 lentelė

Informacija apie įregistruotus ir veikiančius ūkio subjektus 2018–2020 m. (2020 m. pradžios duomenys)

	Įregistruotų ūkio subjektų skaičius			Veikiančių ūkio subjektų skaičius			Veikiančių ūkio subjektų dalis, palyginti su visais įregistruotais ūkio subjektais, proc.		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Iš viso Lietuvoje:	225667	237438	250094	104117	105093	107444	46,1	44,3	43,0
Panevėžio apskritis	12528	12759	13047	6394	6406	6525	51,0	50,2	50,0
Biržų r. sav.	1134	1162	1198	469	485	501	41,4	41,7	41,8
Kupiškio r. sav.	769	798	801	318	315	377	41,4	39,5	47,1
Panevėžio m. sav.	6583	6587	6656	3655	3548	3506	55,5	53,4	52,7
Panevėžio r. sav.	1717	1772	1856	923	976	1016	53,8	55,1	54,7
Pasvalio r. sav.	976	1000	1016	416	442	466	42,6	44,2	45,9
Rokiškio r. sav.	1349	1440	1520	613	640	659	45,4	44,4	43,4

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Verslumo rodiklis (veikiančių mažų ir vidutinių įmonių skaičius, tenkantis 1000 gyventojų) 2020 m. pradžioje Kupiškio rajone siekė 20,5 (2019 m. pradžioje atitinkamai 18,8, 2018 m. pradžioje – 17,4).

Didžioji dalis mažų ir vidutinių ūkio subjektų 2020 m. užsiėmė didmenine ir mažmenine prekyba, žemės ūkiu, variklinių transporto priemonių ir motociklų remontu, apdirbamąja gamyba, transportu ir saugojimu, statyba, švietimu.

Didžiausia rajono įmonė UAB „Durpeta“ užsiima durpių substratų gamyba. Durpininkystė daro didelę įtaką Kupiškio rajono ekonominiam vystymuisi. Per metus išgaunama per 500 tūkst. kub. m durpių, dirba 160 nuolatinių darbuotojų, dar per 120 priimama durpių gavybos sezonui vasarą. Įmonė dalyvauja didžiausioje pasaulinėje augalininkstės bei technologijų parodoje „IPM“ Esene (Vokietija), parodose Lenkijoje, Ispanijoje bei kt.

Rajone išvystyta apdirbamoji gamyba: UAB „Slavita“ įkurta 1996 m. ir yra sparčiai besivystanti baldų komponentų gamybos įmonė (dirba 170 darbuotojų). Įmonė taip pat gamina pjuvenų briketus „RUF“.

Bendroji žemės ūkio produkcija to meto kainomis žemės ūkio bendrovėse ir įmonėse

2019 m. sudarė 725,9 mln. Eur. Gyvulininkystės produkcija sudarė 428,3 mln. Eur ir, palyginti su 2018 m., padidėjo 7,3 proc. Augalininkystės produkcija sudarė 297,6 mln. Eur (18 proc. daugiau nei 2018 m.). Augalininkystės produkcijos augimą lėmė gausesnis žemės ūkio augalų derlius ir augusios žemės ūkio produktų supirkimo kainos.

Žemės ūkio bendrovių (įmonių) pardavimo pajamos 2019 m. sudarė 1,3 mlrd. Eur ir, palyginti su 2018 m., didėjo 9 proc. Kitos (netipinės) veiklos pajamos didėjo 7,6 proc. ir sudarė 61,2 mln. Eur.

Žemės ūkio bendrovių (įmonių) bendrasis pelnas 2019 m. sudarė 128,8 mln. Eur ir, palyginti su 2018 m., padidėjo 4,6 proc. Pelnas (nuostoliai) prieš apmokestinimą sudarė 5,9 mln. Eur nuostolio.

Žemės ūkio bendrovių (įmonių) pardavimo sąnaudos 2019 m., palyginti su 2018 m., didėjo 9,6 proc. ir sudarė 1,2 mlrd. Eur. Kitos (netipinės) veiklos sąnaudos 2019 m. sudarė 34,9 mln. Eur.

Kupiškio rajonas – žemdirbiškas rajonas ir tą rodo žemės fondo sudėtis: iš 108 tūkst. ha bendro ploto ž. ū. naudmenos sudaro 59,4 tūkst. ha (62,18 proc.), miškai – 27,55 tūkst. ha (28,82 proc.), o likę 9 proc. užimti keliais, vandenimis, užstatyta teritorija ir kt. Kaimiškoje savivaldybės dalyje gyvena 59 proc. visų rajono gyventojų.

Kupiškio rajone 2019 metais priimta ir perduota VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centrai 1792 žemės ūkio naudmenų ir kitų plotų deklaracijos, kuriose deklaruotas plotas sudarė 55,3 tūkst. ha. Vidutinis deklaruoto ūkio dydis – 30,86 ha.

Rajone javais apsėjama 60 proc. viso sėjamo ploto, žieminiais ir vasariniais rapsais 7,6 proc., o 33,5 proc. sudaro žalienos, pašarinės kultūros ir pūdymai.

2019 m. gruodžio 31 d. rajone laikytas 8531 galvijai, iš jų 3891 melžiama karvė, mėsinių ir mišrūnų veislių galvijų – 1856. Per 2019 metus rajone laikomų galvijų skaičius sumažėjo 648, o melžiamų karvių skaičius sumažėjo 515. Tam turėjo įtakos smarkiai sumažėjusios mėsos ir pieno supirkimo kainos.

2019 m. Kupiškio rajone pajamos iš gyvulininkystės produkcijos sudarė 14,3 mln. Eur, iš augalininkystės produkcijos – 25 mln. Eur.

2020 m. sausio 1 d. Ūkininkų ūkių registre buvo įregistruoti 1784 ūkiai. 13,32 procento ūkių valdė per 50 ha, kuriems teko 71,3 procento visų deklaruotų žemės ūkio naudmenų ploto, arba 39,61 tūkst. ha.

2019 metais 88 rajono bičių laikytojai laikė 2222 bičių šeimas.

Populiarus išlieka ekologinis ūkininkavimas. Rajone tokį ūkininkavimą pasirinko 30 ūkių.

Turizmas

VšĮ Kupiškio rajono turizmo ir verslo informacijos centro (toliau – Centras) siekis – formuoti patrauklų, svetingą, Kupiškio miesto ir rajono turistinį įvaizdį; skatinti Kupiškio miesto ir rajono turizmo plėtrą; siekti didinti vietinių ir užsienio turistų srautus ir kt.

Reprezentuojant Kupiškio kraštą ir pritraukti į Kupiškio kraštą kuo daugiau turistų, Centras kasmet dalyvauja turizmo renginiuose, tokiuose, kaip tarptautinė turizmo ir aktyvaus laisvalaikio paroda „Adventur“ (Vilnius), „Balttour“ (Ryga), miestų šventėse, verslo ir pasiekimų parodose ir kt.

Dalyvavimas turizmo sklaidos renginiuose yra neatsiejama Centro darbo dalis, kuri glaudžiai siejasi su lankytojų statistika. 2019 m. bendras apsilankiusių turistų skaičius turizmo informacijos centre – 9777 lankytojai. 2018 m. turistų skaičius siekė 10214 lankytojų. Daugiausia 2019 m. užsienio turistų atvyko iš Latvijos. Taip pat centre lankėsi ir turistai iš Didžiosios Britanijos, Suomijos, Izraelio, Lenkijos, Prancūzijos ir kt. šalių.

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, Kupiškio rajone apgyvendintų turistų skaičius 2019 m. sausio – birželio mėn. buvo 505, arba 17,2 proc. daugiau, nei per tą patį laikotarpį 2018 m.

Kitas svarbus rodiklis, nusakantis turizmo tendencijas, yra apgyvendinimo įstaigų užimtumas. Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės duomenimis, 2019 m. I pusm. Kupiškio rajone veikiančių apgyvendinimo įstaigų numerių užimtumas sudarė 23,3 proc. (atitinkamai Panevėžio apskrityje – 33,8 proc., Lietuvoje – 52,3 proc.).

Kupiškio rajono savivaldybėje yra 44 objektai, įtraukti į svarbiausių Nekilnojamųjų kultūros vertybių sąrašą.

Vertingi išskirtiniai rajono turizmo objektai – Palėvenės Šv. Domininko bažnyčia ir buvęs dominikonų vienuolynas, Lėvens tvenkinys (Kupiškio marios), Kupiškio Kristaus Žengimo į dangų bažnyčia, Kupos upės slėnio parkas, Adomynės dvaro sodyba ir daugelis kitų objektų, pritaikytų turizmui bei jų lankymui.

Siekdama padidinti turizmo objektų prieinamumą ir pritraukti į rajoną daugiau turistų, Kupiškio rajono savivaldybės administracija 2020 m. tęsė su turizmo plėtra susijusių projektų įgyvendinimą:

➤ „Palėvenės buvusio dominikonų vienuolyno ansamblio restauravimas ir pritaikymas šiuolaikinės visuomenės socialiniams ir ekonominiams poreikiams“ (bendra projekto vertė – 473139,30 euro. Projektui įgyvendinti skiriama 402168,40 euro finansinė parama iš Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) ir 70970,90 euro skiriama iš Kupiškio rajono savivaldybės biudžeto lėšų. Projekto tikslas – padidinti Palėvenės dominikonų vienuolyno statinių ansamblio svirne teikiamų kultūros paslaugų prieinamumą, įvairovę bei kokybę, skatinant gyventojų susidomėjimą kultūros paveldu, pagerinant Kupiškio rajono turistinį patrauklumą bei pritraukiant papildomus lankytojų srautus. Įgyvendinus projektą numatomi tiesioginiai projekto rezultatai: atnaujinta Svirno pastato išorė ir rekonstruota po I etapo nebaigta tvarkyti vidaus dalis, įrengti inžineriniai tinklai, siekiant pritaikyti pastatą visapusiškam funkcionavimui, ir įsigytas elektroninis lankytojų skaičiuotuvas, kuris būtinas užtikrinti tikslų lankytojų skaičiaus fiksavimą objekte po projekto įgyvendinimo).

➤ „Biržų, Kupiškio, Pasvalio, Rokiškio rajonų savivaldybės jungiančių turizmo trasų ir turizmo maršrutų informacinės infrastruktūros plėtra“ (bendra projekto vertė – 227152,95 euro. Projektui įgyvendinti skiriama 193 080,00 eurų finansinė parama iš Europos regioninės plėtros fondo (ERPF), 34072,95 euro projektui įgyvendinti skirs projekto vykdytojas – Biržų rajono savivaldybė bei projekto partneriai – Kupiškio, Pasvalio, Rokiškio rajonų savivaldybės. Kupiškio rajono savivaldybei tenkanti suma projektui – 57728 eurai, iš šių lėšų 49068,80 Euro ES skiriamos lėšos, 8659,20 euro – Kupiškio rajono savivaldybės dalis. Projekto tikslas – išplėsti ir pakelti į aukštesnį informatyvumo lygmenį keturiose savivaldybių teritorijose – Biržų, Kupiškio, Pasvalio, Rokiškio – esančių turizmo trasų ir turizmo maršrutų informacinę infrastruktūrą, įrengiant naujus ženklavimo ir infrastruktūros objektus. Įgyvendinus projektą numatomi tiesioginiai projekto rezultatai: kartu su partneriais Biržų, Pasvalio ir Rokiškio rajonų savivaldybių administracijomis įrengti 8 dideli informaciniai standai, informuojantys apie esančių turizmo trasų ir turizmo maršrutų išdėstymą Biržų, Kupiškio, Pasvalio ir Rokiškio rajonų savivaldybių teritorijose; įrengti nukreipiantieji informaciniai ženklai, informaciniai standai, pėsčiųjų rodyklės: Kupiškio rajone įrengti 76 informaciniai kelio ženklai Nr. 628 „Krypties rodyklė į lankytiną vietą“ ir (ar) Nr. 629 „Lankytinos vietos pavadinimas“; įrengti 2 dideli informaciniai standai (5600x6000x3000) bendrai keturių savivaldybių informacijai, 2 dvipusiai informaciniai standai su apšvietimu (2250x2590x1750), 1 informacinis standas su stogeliu (2500x1500), 2 krypties rodyklės pėstiesiems).

➤ Taip pat 2020 m. Kupiškio rajono savivaldybės administracija kartu su partneriais iš Lietuvos, Latvijos ir Baltarusijos tęsė bendro projekto „Kulinarinio paveldo ir tradicinių amatų įgūdžių skatinimas ir išsaugojimas“ įgyvendinimą. Projekto tikslas – aktyvaus ir tausaus kultūros ir istorinio paveldo naudojimo skatinimas per tarpvalstybinį bendradarbiavimą. Projekto metu numatomos investicijos į Kupiškio rajono savivaldybei nuosavybės teise priklausantį kultūros paveldo objektą – Adomynės dvarą. Atgaivinti senieji amatai bus pristatomi projekto metu vykstančiuose festivaliuose Lietuvos, Latvijos bei Baltarusijos respublikose. Projektas finansuojamas 2014–2020 m. Europos kaimynystės priemonės Latvijos, Lietuvos ir Baltarusijos bendradarbiavimo per sieną programos, Savivaldybės biudžeto ir valstybės biudžeto lėšomis.

Susisiekimas

Kupiškio rajono savivaldybės valstybinės reikšmės kelių tinklą sudaro 5 valstybinės reikšmės krašto keliai (Kupiškis–Vabalninkas–Biržai (Nr. 124), Daugpilis–Rokiškis–Panevėžys (Nr. 122), Kupiškis–Utena (Nr. 118), Pagojė–Sedeikiai–Viešintos–Nociūnai (Nr. 175) ir Skapiškis–Pandėlys (Nr. 192) 118 ir 35 rajoniniai keliai (R61). Kupiškio rajono savivaldybėje valstybinės reikšmės magistralinių kelių nėra, bet nuo automagistralės „Via Baltica“ (Helsinkis–Talinas–Ryga–Kaunas–Varšuva) Kupiškis yra nutolęs tik 50 kilometrų. Kupiškio rajoną kerta geležinkelio linija (linijos ilgis 44,10 km). Kupiškio rajono savivaldybėje bendras vietinės reikšmės kelių ir gatvių ilgis 2018 m. siekė 874 km. Kelių ir gatvių su kieta danga ilgis siekė 120 km, žvyro kelių – 754 km, grunto kelių – 1 km. Kupiškio rajono savivaldybės vietinės reikšmės keliuose patobulintos kelių dangos sudaro tik 12 proc. ir žymiai atsilieka nuo šalies, apskrities ir kitų apskrities savivaldybių rodiklių.

Nacionalinėje susisiekimo plėtros 2014–2022 metų programoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. gruodžio 18 d. nutarimu Nr. 1253 „Dėl Nacionalinės susisiekimo plėtros 2014–2022 metų programos patvirtinimo“, numatyta plėtoti ir modernizuoti transeuropinės, valstybinės ir vietinės reikšmės kelių transporto infrastruktūrą (modernizuoti automagistralės, gerinti jungimąsi su tarptautiniais koridoriais, toliau rekonstruoti krašto ir rajoninius kelius, plėtoti miestų ir miestelių aplinkkelius, diegti eismo saugos ir aplinkosaugos priemones).

2020 m. Europos Sąjungos fondų, Kelių priežiūros ir plėtros programos, Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano lėšomis valstybinės ir vietinės reikšmės kelių rekonstrukcijos, taisymo (remonto) darbams ir Kupiškio rajono savivaldybės biudžeto lėšomis buvo baigti įgyvendinti šie Kupiškio miesto ir rajono gatvių rekonstrukcijos ir remonto projektai:

- „Transporto infrastruktūros modernizavimas Kupiškio mieste S. Dariaus ir S. Girėno g., Topolių g. ir Račiupėnų g.“;
- „Kupiškio r. Šepetos k. Saulėtekio g. ir Skodinio g. rekonstravimas“;
- „Kupiškio r. Šimonių sen. Migonių k. Vedrupio g. ir Šimonių mstl. Šimonėlių g. rekonstravimas“;
- „Kupiškio seniūnijos Svidenių kaimo vietinės reikšmės kelio Nr. 1v3 Svideniai–Drūlėnai kapitalinis remontas“;
- „Kupiškio seniūnijos Svidenių kaimo vietinės reikšmės kelio Nr. 1v119 Vizgiūnai–Svideniai kapitalinis remontas“;
- „Kupiškio seniūnijos Svidenių kaimo vietinės reikšmės kelio Nr. 1v103 Paketurių k. (Bokšto g.)–Svideniai kapitalinis remontas“;
- „Šimonių seniūnijos vietinės reikšmės kelio Nr. 3v10 Adomynė–Kupiškio ir Rokiškio rajonų riba kapitalinis remontas“;
- „Šimonių seniūnijos Adomynės kaimo Šlapių gatvės Nr. 3v29 kapitalinis remontas“;
- „Migonių kaimo vietinės reikšmės kelio 3v4 privažiavimas prie Migonių nuo kelio nr. 1202 Pagojė–Nociūnai (Vedrupio gatvė) rekonstrukcija II etapas“.

2021 m. Europos Sąjungos fondų, Kelių priežiūros ir plėtros programos, Savivaldybės biudžeto lėšomis numatoma tęsti pradėtų ir naujų projektų įgyvendinimą.

2020 m. buvo baigtas įgyvendinti visiems Savivaldybės gyventojams aktualus ES, valstybės biudžeto ir Savivaldybės biudžeto lėšomis finansuojamas projektas „Autobusų stoties pastato ir viešųjų erdvių Gedimino g. 96, Kupiškio mieste, modernizavimas“. Projekto įgyvendinimo metu buvo modernizuotas Autobusų stoties pastatas, sutvarkyta jos teritorija. Autobusų stoties pastate įsikūrė UAB „Kupiškio autobusų parkas“, VšĮ Kupiškio rajono verslo ir turizmo informacijos centras, Kupiškio r. bitininkų draugija, verslo įmonės.

Inžinerinė infrastruktūra

UAB „Kupiškio vandenys“ 2015 m. liepos 7 d. gavo geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo veiklos licenciją Nr. L7-GVTNT-45 ir teikia Kupiškio rajono įmonėms ir gyventojams geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas. Visas UAB „Kupiškio vandenys“ patiektas vandens kiekis atitinka Lietuvos higienos normos HN 24:2003 reikalavimus. Visas surinktas nuotekas UAB „Kupiškio vandenys“ valo laikydamasi aplinkosaugos reikalavimų.

Vandens tiekimo sektoriuje 2019 metais UAB „Kupiškio vandenys“ eksploatavo 13 vandenviečių, kuriose iš 17 veikiančių artezinių gręžinių buvo išgauta 397,7 tūkst. kub. m vandens. Visose vandenvietėse yra įrengti vandens gerinimo įrenginiai, kurių bendras metinis pajėgumas siekia 1980,0 tūkst. kub. m ir kurie užtikrina, kad Kupiškio m., Subačiaus m., Alizavos mstl., Skapiškio mstl., Šimonių mstl., Adomynės k., Aleksandrijos k., Aukštupėnų k., Byčių k., Juodpėnų k., Laičių k., Naivių k., Noriūnų k., Palėvenėlės k., Pyragių k., Šepetos k., Rudilių k., Valakų k., Virbališkių k. ir Žvėrių k. vandens vartotojams būtų tiekiamas išvalytas ir Lietuvos higienos normas HN 24:2003 reikalavimus atitinkantis geriamasis vanduo. Tokio išvalyto vandens 2019 metais vartotojams pateikta 381,4 tūkst. m³.

Buitinių nuotekų šalinimo ir tvarkymo sektoriuje UAB „Kupiškio vandenys“ 2019 metais prižiūrėjo ir eksploatavo 11 buitinių nuotekų surinkimo ir valymo sistemų, esančių Kupiškio m., Subačiaus m., Alizavos mstl., Salamiesčio mstl., Šimonių mstl., Aukštupėnų k., Aleksandrijos k., Adomynės k., Juodpėnų k., Noriūnų k., Palėvenėlės k., Rudilių k., Šepetos k. ir Žvėrių k.. Bendras visų nuotekų valyklų metinis pajėgumas siekia 1015,0 tūkst. kub. m.

Per 2019 metus į UAB „Kupiškio vandenys“ eksploatuojamas nuotekų valykla buvo surinkta ir išvalyta 506,8 tūkst. kub. m nuotekų, iš šio skaičiaus apie 2,65 tūkst. kub. m nuotekų asenizacine mašina surinkta iš gyventojų. 2019 metais dumblo apdoravimo įrenginiuose apdorota 3,0 tūkst. kub. m dumblo, kurį nusausinusi gauta 0,7 tūkst. t sausų medžiagų, kurios pateiktos ūkininkams žemei tręšti.

2019 m. UAB „Kupiškio vandenys“ teikiamomis paslaugomis Kupiškio rajono savivaldybėje naudojosi

5100 vartotojų (8160 gyventojų) ir 212 abonentų. Tame skaičiuje Kupiškio mieste 3049 vartotojai (4878 gyventojai), kitose rajono vietovėse – 2051 vartotojas (3282 gyventojai).

2019 m. UAB „Kupiškio vandenys“ realizavo 304,3 tūkst. kub. m geriamojo vandens, t. sk. daugiabučių namų gyventojams – 87,8 tūkst. kub. m, individualių namų gyventojams – 104,1 tūkst. kub. m, abonentams – 112,4 tūkst. kub. m. Atitinkamai vartotojai deklaravo 148,8 tūkst. kub. m nuotekų, t. sk. daugiabučių namų gyventojai – 87,5 tūkst. kub. m, individualių namų gyventojai – 61,3 tūkst. kub. m, abonentai – 117,5 tūkst. kub. m. 2019 m. Bendrovės geriamojo vandens pardavimai, palyginti su 2018 metais, padidėjo 8915 kub. m, gyventojų vandens suvartojimas padidėjo 1900 kub. m, o įmonių – 7015 kub. m. 2019 metais parduotų nuotekų tvarkymas, palyginti su 2018 metais, padidėjo 4889 kub. m, gyventojų 5940 kub. m padidėjo, o įmonių sumažėjo 1051 kub. m. Dėl vandens tiekimo ir nuotekų surinkimo tinklų plėtros per 2019 metus prisijungė 79 nauji paslaugų vartotojai, tačiau 4 vartotojai nutraukė sutartis ir atsisakė vandens tiekimo paslaugų.

UAB „Kupiškio vandenys“ 2020 metais vykdė šiuos investicinius projektus:

- ES lėšomis finansuojamas projektas Nr. 05.3.2-APVA-R-014-51-0001 „Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros renovavimas ir plėtra Kupiškio rajone“, gavus papildomą finansavimą vandentiekio ir nuotekų tinklų inventorizavimui. Pagal šį projektą numatoma inventorizuoti apie 56 km vandentiekio ir buitinių nuotekų tinklų Kupiškio mieste. Projekto vertė 98,8 tūkst. eurų, iš jų ES lėšos 63,9 tūkst. eurų;

- Lietuvos aplinkos apsaugos investicinio fondo (toliau – LAAIF) lėšomis finansuojamas projektas „Gyventojų prijungimas prie centralizuotų nuotekų tinklų Kupiškio m.“, kurio metu Palėvenės ir Sodų gatvėse, Kupiškio mieste, numatoma pakloti 1,6 km buitinių nuotekų tinklų ir sudaryti sąlygas prie nuotekų tinklų prisijungti 38 būstams. Projekto vertė 298,64 tūkst. eurų, iš šio skaičiaus LAAIF lėšos – 200,0 tūkst. eurų;

- Viešųjų investicijų plėtros agentūros (toliau – VIPA) lėšomis finansuojamas projektas Nr. 05.3.2-VIPA-T-024-01-0009 „Nuotekų surinkimo tinklų plėtra Kupiškio mieste“, kurio metu numatoma pakloti 401 m vandentiekio ir 1630 m buitinių nuotekų tinklų Knygnešių g., Vilniaus g., Šimtmečio g., Lauko g. ir L. Giros g., Kupiškio mieste. Numatoma darbų vertė 290,29 tūkst. eurų, iš šio skaičiaus ES lėšos – 123,9 tūkst. eurų.

AB „Panevėžio energija“ gamina ir tiekia šilumą, karštą vandenį Panevėžio, Kėdainių, Pasvalio, Kupiškio, Rokiškio, Zarasų miestų ir rajonų vartotojams. Šiluma gaminama bendrovės šilumos šaltiniuose (katilinėse) vandens šildymo, garo katilais ir tiekama šilumos tinklais iki vartotojų pastatų.

Bendrovė eksploatuoja 40 katilinių, kuriose sumontuota 125 įvairaus tipo šilumos gamybos įrenginiai: 14 garo katilų, 102 vandens šildymo katilai ir 9 kondensaciniai ekonomaizeriai. Bendra šilumos gamybos įrenginių instaliuota galia 510,5 MW.

2019 m. 67 proc. šilumos pagaminta nuosavuose šilumos gamybos šaltiniuose, 33 proc. supirkta iš nepriklausomų šilumos gamintojų (AB „Lifosa“, UAB „Biokuro energija“, UAB „Kurana“, UAB „Eko Termo“, AB „Simega“).

Pagrindinis bendrovės katilinėse deginamas kuras – biokuras, kuris kuro struktūroje sudaro 79,9 proc., gamtinės dujos – 17,9 proc., mazutas – 1,8 proc., kitos kuro rūšys – 0,4 proc.

2019 m. į tinklus patiekta 696 tūkst. MWh šilumos. Šilumos tiekimas termofikaciniu vandeniu sudarė 91 proc., garo tiekimas – 9 proc.

2019 m. eksploatuojamų šilumos tinklų ilgis sudarė 268 km, iš jų – 115 km modernizuoti tinklai.

AB „Panevėžio energija“ turi leidimą vykdyti nepriklausomo elektros energijos tiekimo veiklą, tačiau nevykdo mažmeninės prekybos. Elektros energija yra gaminama 2,5 MW galios turbogeneratoriais Panevėžio katilinėje RK-1 (Pušaloto g.) ir naudojama savo reikmėms. 2019 m. pagamintas elektros energijos kiekis sudarė 6,5 tūkst. MWh. Nuo 2020 m. Panevėžio elektrinė teikia naują izoliuoto elektros energetikos sistemos darbo paslaugą, siekiant užtikrinti pasirengimą izoliuotam Lietuvos elektros energetikos sistemos darbui avariniais atvejais iki sujungimo su kontinentinės Europos elektros tinklais darbui sinchroniniu režimu. 2019 m. AB „Panevėžio energija“ pagrindinės veiklos pajamos sudarė 34.6 mln. eurų. 2019 m. bendrovėje dirbo 450 darbuotojų.

2020 m. baigtas vykdyti projektas „Kupiškio šilumos tinklų rajono šilumos tinklų rekonstravimas“, kurio vykdymo metu rekonstruota 3,176 km šilumos tinklų atskirose Kupiškio K. Šimonio, A. Purėno, P. Mažylio, Vytauto, Vilniaus, Taikos, Jaunimo gatvių zonose bei Melioratorių gatvėje Noriūnų k. Demontavus senus, susidėvėjusius vamzdynus, buvo sumontuoti nauji, pramoniniu būdu izoliuoti vamzdynai. Šilumos tinklų rekonstravimas leis sumažinti šilumos nuostolius, bus sutaupyta 1455 MWh

šilumos per metus. Atnaujintos šilumos tramos leis padidinti saugų ir patikimą šilumos tiekimą vartotojams.

Kupiškio rajono savivaldybės tarybos 2013 m. rugpjūčio 1 d. sprendimu Nr. TS-193 patvirtinta Energinio efektyvumo didinimo Kupiškio rajono savivaldybės daugiabučiuose namuose 2013–2020 metų programa, kurios įgyvendinimo administratoriumi paskirta UAB „Kupiškio komunalininkas“.

Iki 2019 m. gruodžio 31 d. buvo paruošta dokumentacija 66 daugiabučių namų modernizavimui (renovacijai). Visuose šiuose daugiabučiuose namuose įvyko butų savininkų susirinkimai. 7 daugiabučių namų gyventojai namus renovuoti atsisakė, 3 namų renovacijos nesutiko finansuoti AB Šiaulių bankas, nes buvo viršytas skolų limitas. Iki 2019 m. gruodžio 31 d. 41 daugiabutis namas buvo baigtas renovuoti. 2019 metų pabaigoje buvo paskelbti konkursai dėl statybos darbų atlikimo daugiabučiams namams: Gedimino g. 38A, Vilniaus g. 36 ir Gedimino g. 19, Kupiškyje, 2020 m. buvo pradėti šių namų renovacijos darbai.

Atliekų tvarkymas

Kupiškio rajono savivaldybė privalo užtikrinti, kad viešąja komunalinių atliekų tvarkymo sistema naudotųsi ne mažiau kaip 95 proc. Savivaldybės teritorijos gyventojų, kuriems toje teritorijoje priklauso nuosavybės teise nekilnojamojo turto objektai.

Kupiškio rajono savivaldybės tarybos 2016 m. birželio 30 d. sprendimu Nr. TS-215 „Dėl Kupiškio rajono savivaldybės atliekų tvarkymo 2014–2020 m. plano patvirtinimo“ buvo patvirtintas atnaujintas Kupiškio rajono savivaldybės atliekų tvarkymo 2014–2020 m. planas, nustatantis Savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimo priemones, kurios užtikrintų aplinkosaugos, techninius-ekonominius ir higienos reikalavimus atitinkančios viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos pasiūlą visiems Savivaldybės teritorijoje esantiems asmenims.

Nuo 2007 m. rajone pradėjus veikti regioninei atliekų tvarkymo sistemai, uždaryti ir rekultivuoti visi rajono teritorijoje buvę sąvartynai, neatitinkantys aplinkos apsaugos reikalavimų. Atliekų tvarkymą regione organizuoja Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centras (PRATC), savivaldybės bei atliekų tvarkytojai. Savivaldybės teritorijoje surinktos ir netinkamos naudoti atliekos šalinamos regioniniame sąvartyne, kurį eksploatuoja regioninio sąvartyno operatorius.

Komunalines paslaugas Kupiškio rajono savivaldybėje teikia UAB „Kupiškio komunalininkas“, kuri vykdo šią ūkinę veiklą: atliekų ir šiukšlių apdorojimą, miesto gatvių rankinį valymą, želdinių priežiūrą, elektros įrenginių eksploataciją ir remontą, kapinių priežiūrą, butų ir patalpų savininkų bendrosios dalinės nuosavybės objektų administravimą. Nuo 2009 m. liepos 1 d. UAB „Kupiškio komunalininkas“ administruoja vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą mokėjimą. Vadovaujantis VĮ Aplinkos apsaugos agentūros pateikiama informacija, 2018 m. Kupiškio rajono savivaldybėje komunalinių atliekų tvarkymo paslauga naudojosi 100 proc. gyventojų.

Kupiškio rajono savivaldybės tarybos 2016 m. rugsėjo 8 d. sprendimu Nr. TS-261 „Dėl Kupiškio rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo taisyklių patvirtinimo“ buvo patvirtintos naujos Kupiškio rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo taisyklės, reglamentuojančios viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo reikalavimus Savivaldybės teritorijoje, atliekų turėtojų ir paslaugos teikėjų teises, pareigas ir atsakomybę bei kontrolės mechanizmus ir tvarką.

Aplinkos oro kokybė

Kupiškio rajono aplinkos oro kokybei įtakos turi mobilūs ir stacionarūs oro taršos šaltiniai ir iš aplinkinių regionų pernešama oro tarša.

Lietuvos geologijos tarnybos duomenimis, pagrindiniai teritorijos taršos šaltiniai Kupiškio rajone yra bendrovės, užsiimančios įvairaus pobūdžio veikla – teršiančių medžiagų kaupimo ir regeneravimo objektai, pramonės, energetikos, transporto ir paslaugų objektai. Taršos šaltiniai dažniausiai koncentruojasi urbanizuotų vietovių teritorijose arba šalia jų.

Kupiškio mieste ir rajone yra tik 7 įmonės, kurios teršia orą kietosiomis dalelėmis, anglies ir azoto oksidais, lakiaisiais organiniais junginiais, sieros dioksidu (6 iš jų turi taršos leidimą, 1 – taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimą).

Kupiškio miestas turi du aplinkkelius: pietinį aplinkkelį (eina krašto kelias 122 Daugpilis–Kupiškis–Panevėžys) ir vakarinį aplinkkelį (124 Kupiškis–Vabalninkas–Biržai). Dėl esančių aplinkkelių sunkusis transportas nevažiuoja miesto gatvėmis. Į pietus nuo miesto nutiestas kelias 118 Kupiškis–Utena. Mieste dar yra 4,25 km žvyro danga padengtų gatvių. Iš viso Kupiškio rajone žvyro danga padengtų kelių yra apie

754 km.

2020 m. atlikti gatvių rekonstrukcijos darbai Kupiškio mieste esančiose Račiupėnų, S. Dariaus ir S. Girėno gatvėse.

Kupiškio mieste 62 proc. gyventojų gyvena individualiuose namuose, kurių didžioji dalis šildomi kietu kuru. Nereti atvejai, kai buitiniuose kūrenimo įrenginiuose yra deginamos plastiko atliekos, guma, panaudoti tepalai ir įvairios kitos kurui netinkamos atliekos. Dėl to šaltuoju metų periodu individualių namų kvartaluose padidėja oro tarša. Be to, šių medžiagų degimo procese susidariusios nuodingos medžiagos teršia paviršinius vandenius ir dirvožemį.

Iki 2021 m. pabaigos planuojama įgyvendinti ES fondų investicijų veiksmų programos 5 prioriteto „Aplinkosauga, gamtos išteklių darnus naudojimas ir prisitaikymas prie klimato kaitos“ 05.6.1-APVA-V-20 priemonės „Užterštų teritorijų tvarkymas“ lėšomis finansuojamus projektus ir sutvarkyti užterštas buvusių rezervuarų parkų teritorijas Technikos g. Kupiškio mieste, Rudilių, Naivių bei Noriūnų kaimuose. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos įstatymu, Kupiškio rajono savivaldybės taryba kasmet tvirtina Aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos sąmatą, kurioje numatomas lėšų, reikalingų po žiemos sezono surinkti smėlį ir purvą, valyti nuo kelkraščių susikaupusias žemes, informuoti visuomenę apie aplinkai daromą žalą, tvarkyti susidariusias bešeimininkes atliekas ir įgyvendinti kitas aplinkos kokybės gerinimo priemones, poreikis. Taip pat kasmet vykdomi miesto gatvių ir šaligatvių dangų būklės gerinimo darbai.

Socialiniai veiksniai.

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2020 m. pradžioje Lietuvoje gyveno 2 mln. 794,1 tūkst. nuolatinių gyventojų, t. y. 94 asmenimis mažiau, negu 2019 m. pradžioje. 2020 m. pradžioje Kupiškio rajone gyveno 16571 gyventojas, 2018 m. liepos 1 d. – 16356 gyventojai, 2018 m. pradžioje – 16946 gyventojai, 2017 m. liepos 1 d. – 17340 gyventojų. Nuolatinių gyventojų skaičius, palyginti gyventojų skaičių 2020 m. pradžioje su atitinkamu laikotarpiu 2019 m. pradžioje, sumažėjo 3,5 proc. Panevėžio apskrityje gyventojų skaičius sumažėjo 18,6 proc.

Užimtumo tarnybos duomenimis, nedarbas Lietuvoje 2020 m. sausio mėn. sudarė 9,2 proc., o gruodžio mėn. – jau 15,5 proc. Kupiškio rajone nedarbo lygis 2020 m. gruodžio 1 d. siekė 14,5 proc. Šiai neigiamai dinamiškai daugiausia įtakos turėjo dėl COVID-19 plitimo susidariusi krizė. Palyginti su 2019 m. gruodžio 1 d., vyrų nedarbas išaugo 6,5, o moterų – 7,7 proc. punkto. 2020 m. gruodžio 1 d. Užimtumo tarnybos klientų aptarnavimo skyriuose buvo registruota 137,2 tūkst. darbo neturinčių moterų ir 129,4 tūkst. vyrų. Palyginti su 2019 m. gruodžio 1 d., bedarbių moterų skaičius augo 65,6 tūkst., vyrų – 56,9 tūkst. Jaunuolių iki 29 m. amžiaus buvo registruota 69 tūkst. Jie sudarė 15,5 proc. šalies tokio paties amžiaus gyventojų. Palyginti su lapkričio 1 d., jaunimo iki 29 m. nedarbo rodiklis augo 0,7 proc. punkto, o palyginti su 2019 m. lapkričio 1 d. – 9,9 proc. punkto. Tam įtakos turėjo teisės gauti darbo paieškai sudarymas.

2019 m. vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis šalies ūkyje, įskaitant individualiąsias įmones, sudarė 1296,4 Eur ir, palyginti su 2018 m., pašalinus nuo 2019 m. bruto darbo užmokesčio indeksavimo dėl įsigaliojusių mokesčių pasikeitimo įtaką, padidėjo 8,8 proc.

Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis šalies ūkyje 2019 m., palyginti su ankstesniais metais, pašalinus nuo 2019 m. bruto darbo užmokesčio indeksavimo dėl įsigaliojusių mokesčių pasikeitimo įtaką, padidėjo visose apskrityse, labiausiai – Kauno ir Vilniaus apskrityse (atitinkamai 9,6 ir 8,9 proc.). Kitose apskrityse vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis didėjo nuo 8,8 proc. Marijampolės iki 6,5 proc. Telšių apskrityje.

Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis, pašalinus nuo 2019 m. bruto darbo užmokesčio indeksavimo dėl įsigaliojusių mokesčių pasikeitimo įtaką, padidėjo visose savivaldybėse.

Didžiausias vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis 2019 m. buvo Vilniaus mieste ir siekė 1501,5 Eur, o mažiausias – Kalvarijos savivaldybėje – 922,1 Eur. Darbo užmokesčio atotrūkis tarp Vilniaus miesto ir Kalvarijos savivaldybių per metus sudarė 579,4 Eur. Kupiškio rajono savivaldybėje, palyginti su kitomis Panevėžio regiono savivaldybėmis, bruto darbo užmokestis 2019 m. buvo vienas mažiausių regione – 995,8 Eur, tačiau per metus išaugo 9,2 proc.

Kupiškio rajono savivaldybėje, lyginant su kitomis Panevėžio regiono savivaldybėmis, neto darbo užmokestis 2019 m. buvo mažiausias regione – 758,5 Eur, tačiau nelabai skyrėsi nuo kitų regiono savivaldybių. Palyginti 2018 m. ir 2019 m. matyti, kad vidutinis neto darbo užmokestis Kupiškio rajone padidėjo 13,5. Panevėžio regione vidutinis neto darbo užmokestis tuo pačiu laikotarpiu išaugo beveik 4,7

proc. ir siekė 782,1 euro. Didžiausias neto darbo užmokestis regione, kaip ir kasmet, fiksuojamas Panevėžio miesto savivaldybėje – 852,6 euro. Kupiškio rajono savivaldybėje neto darbo užmokestis net 163,2 euro atsilieka nuo šalies vidurkio (921,7 euro).

Socialinė apsauga

2019 m. socialinę pašalpą Lietuvoje gavo 2,3 proc. nuolatinių gyventojų (nuolatinių gyventojų skaičius Lietuvoje 2020 m. sausio 1 d. – 2,8 mln. žm.).

Išlaidos socialinėms pašalpoms ir jų gavėjų skaičius regionuose labai skiriasi. Didesnėse ir daugiau gyventojų turinčiose savivaldybėse išlaidos didesnės. Be to, išvestinis rodiklis 1 tūkst. gyventojų rodo, kad didžiausią našta mokėti socialines pašalpas patiria Lietuvos šiauriniai regionai, o vakarinėje Lietuvos dalyje ir aplink didžiuosius miestus šis rodiklis yra žemesnis.

Vidutinis socialinės pašalpos dydis 1 šeimos nariui 2019 metais – 81,7 euro.

Kupiškio rajono savivaldybėje 2019 m. socialinės pašalpos gavėjų skaičius, palyginti su 2018 m., sumažėjo 15,9 proc. 1 tūkst. Savivaldybės gyventojų teko 37 socialinės pašalpos gavėjai (atitinkamai 2018 m. – 44, 2017 m. – 46).

2019 m. iš savivaldybių biudžetų vienkartinės pašalpos skirtos 14 830 socialiai remtinų žmonių. Daugiausia šių pašalpų gavo Kauno miesto (1 436) ir Vilniaus (749) rajono bei Vilkaviškio rajono (731) savivaldybių socialiai remtinų žmonių. Kupiškio rajono savivaldybėje vienkartinės pašalpos 2019 m. skirtos 126 asmenims (iš viso 16,6 tūkst. eurų).

Didžiąją dalį (2019 m. – 89 proc.) paramos šeimai sudarė išlaidos išmokoms vaikui. Skaičiuojant 1 tūkst. gyventojų, daugiausia išmokų vaikui gavėjų 2019 m. buvo Neringos (238), Kauno rajono (210) ir Kalvarijos (207) savivaldybėse. Mažiausiai tokių išmokų 1 tūkst. gyventojų teko Ignalinos (146), Utenos (147) ir Anykščių (149) rajonuose. Kupiškio rajono savivaldybėje 2019 m. šis rodiklis siekė 119 (palyginti 2019 m. šis rodiklis buvo 162).

Socialines paslaugas namuose gavusių moterų skaičius daugelyje savivaldybių yra nuo trijų iki penkių kartų didesnis nei vyrų. Kupiškio rajono savivaldybėje 2019 m. socialines paslaugas namuose gavo 111 vyrų (2018 m. – 34) ir 299 moterys (2018 m. – 128).

Kupiškio rajono savivaldybės teritorijoje socialines paslaugas įvairioms klientų grupėms teikia socialinių paslaugų įstaigos (Kupiškio socialinės globos namai, Kupiškio rajono šv. Kazimiero vaikų globos namai ir jų trys padaliniai (2 Bendruomeninių vaikų globos namų padaliniai ir Pagalbos šeimai centras), Kupiškio socialinių paslaugų centras ir jo 5 struktūriniai padaliniai, Kupiškio r. švietimo pagalbos tarnyba, Liolės Anikevičienės šeimyna), viešosios įstaigos (VšĮ Kupiškio vaikų dienos centras, VšĮ Pagalbos ir informacijos šeimai tarnyba, VšĮ Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjungos šiaurės rytų centro Kupiškio skyrius), nevyriausybinės organizacijos (Kupiškio rajono neįgaliųjų draugija, Kupiškio krašto žmonių su negalia sąjunga, Lietuvos specialiosios kūrybos draugijos „Guboją“ Kupiškio skyrius, Panevėžio vyskupijos Kupiškio dekanato „Caritas“). Kupiškio rajono savivaldybėje nuo 2018 m. pradėjo veikti dar viena nevyriausybinė organizacija Kupiškio rajono maltiečių grupė.

Pagrindiniai socialinių paslaugų gavėjai yra senyvo amžiaus asmenys, suaugę neįgalūs asmenys bei socialinės rizikos šeimos ir jų vaikai. Kiti paslaugų gavėjai: socialinės rizikos suaugę asmenys, likę be tėvų globos vaikai, vaikai su negalia ir jų šeimos, kiti asmenys ir šeimos, turinčios socialinių problemų.

Analizuojant Savivaldybėje teikiamas socialines paslaugas pastebima, kad auga socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo, transporto organizavimo paslaugų ir intensyvios krizių įveikimo pagalbos poreikis.

Būstas

Savivaldybės gyvenamąjį būsto fondą sudaro 228 būstai. Bendras plotas – 11 714,06 kv. m, iš jų: socialinis būstas – 7475,2 kv. m, Savivaldybės būstas – 4238,66 kv. m. 2019 m. už Savivaldybės būsto nuomą į Kupiškio rajono savivaldybės administracijos atsiskaitomąją sąskaitą pervesta 15 320 Eur nuomininkų sumokėtų nuomos mokesčių.

Savivaldybės būsto fondo remonto darbams išleista 35 885 Eur, iš jų – 7255 Eur Savivaldybės biudžeto lėšos, 28 630 Eur – gyvenamojo būsto įsigijimo ir tvarkymo išlaidos (pajamų įmokos). 2019 m. naujų socialinių būstų nupirkta nebuvo, parduoti 2 Savivaldybės būstai už 13 620 Eur.

2019 m. gruodžio 19 d. Kupiškio rajono savivaldybės asmenų ir šeimų, turinčių teisę į paramą būstui išsinuomoti, sąrašuose įrašytos 64 šeimos ir asmenys, šeimos narių skaičius 125. Jaunų šeimų – 10, šeimų,

auginančių tris ir daugiau vaikų (įvaikių) – 9, likusių be tėvų globos ir jų šeimų – 6, neįgaliųjų asmenų, sergančių lėtinių ligų, įrašytų į Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos sąrašą, sunkiomis formomis, ir šeimų, kuriose yra tokių asmenų – 18, bendrajame – 20, socialinio būsto nuomininkų, turinčių teisę į socialinio būsto sąlygų pagerinimą – 1.

Siekiant geriau aprūpinti mažas pajamas gaunančių asmenų aprūpinimą būstais, 2017 m. pradėtas įgyvendinti projektas „Socialinio būsto fondo plėtra Kupiškio rajono savivaldybėje“, kurio įgyvendinimo metu buvo nupirkti 5 socialiniai būstai ir baigiamas įrengti 6 butų daugiabutis namas.

Sveikatos priežiūra

Vienas iš gyvenimo kokybę lemiančių veiksnių yra žmonių sveikata. 2019 m. duomenimis, daugiausia praktikuojančių gydytojų dirbo trijuose didžiuosiuose Lietuvos miestuose: 10 tūkst. gyventojų Kaune teko 84,6 gydytojo, Klaipėdoje – 62,4, Vilniuje – 57,4. Mažiausiai praktikuojančių gydytojų dirbo Pagėgių, Šiaulių, ir Skuodo rajonų savivaldybėse – 10 tūkst. gyventojų atitinkamai teko 4,1, 5,8 ir 6,2 gydytojo. Kupiškio rajono savivaldybėje 10 tūkst. gyventojų teko 15,9 (2018 m. – 18,1) gydytojo.

2019 m. mažiausios eilės pas odontologus buvo Kaune, Panevėžyje ir Vilniuje. Didžiuosiuose Lietuvos miestuose 10 tūkst. gyventojų teko didžiausias šių specialistų skaičius. Mažiausiai praktikuojančių odontologų dirba Šalčininkų (10 tūkst. gyventojų teko 2,6 odontologo), Pagėgių (2,7) savivaldybėse ir Neringoje (2,8). Kupiškio rajono savivaldybėje 10 tūkst. gyventojų teko 4,9 (2018 m. – 5,9) odontologo.

Nuo kraujotakos sistemos ligų daugiausia mirties atvejų 100 tūkst. gyventojų buvo Anykščių (1 466,6), Zarasų (1 344,9) ir Ignalinos (1 297) rajonų savivaldybėse. Kupiškio rajono savivaldybėje šis rodiklis 2019 m. buvo 1147,6 (2018 m. – 1033,9).

Didžiausia mirusiųjų nuo piktybinių navikų dalis yra Birštono (439,9 mirę 100 tūkst. gyventojų) savivaldybėje, Lazdijų (426,8) ir Anykščių (416) rajonų savivaldybėse. Kupiškio rajono savivaldybėje šis rodiklis 2019 m. buvo 386,6 (2018 m. – 348,6).

Nuo virškinimo sistemos ligų daugiausia mirties atvejų 100 tūkst. gyventojų užfiksuota Akmenės (147,8), Pakruojo (132,7) ir Varėnos (133) rajonų savivaldybėse. Kupiškio rajono savivaldybėje šis rodiklis 2019 m. buvo 96,6 (2018 m. – 112,3).

Išorinės mirties priežastys dažniausios Birštono (195,5) savivaldybėje, Švenčionių (194,3) ir Ignalinos (163,8) rajonų savivaldybėse. Kupiškio rajono savivaldybėje šis rodiklis 2019 m. buvo 102,7 (2018 m. – 124,1).

Savižudybių problema 2019 m. opiausia buvo Birštono savivaldybėje (97,8 savižudybės 100 tūkst. gyventojų), Varėnos (61,7) ir Rokiškio (49,3) rajonų savivaldybėse. Kupiškio rajono savivaldybėje šis rodiklis 2019 m. buvo 30,2 (2018 m. – 23,6).

Kupiškio rajono savivaldybėje pirminio lygio asmens sveikatos priežiūros paslaugas teikia VšĮ Kupiškio rajono savivaldybės pirminės asmens sveikatos priežiūros centras. Antrinio lygio medicinos paslaugas teikia VšĮ Kupiškio ligoninė.

Šiuo metu Kupiškio rajono savivaldybė neturi savo visuomenės sveikatos biuro, todėl paslaugas yra perkamos iš Rokiškio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro, kuris vykdo visuomenės sveikatos stebėseną, leidžiančią įvertinti rajono gyventojų sveikatos problemas.

2020 m. pabaigoje darbą pradėjo Savivaldybės gydytojas.

Apsilankymų pas gydytojus skaičius rajone sumažėjo 2956 (nuo 93265 iki 90309). Vienas gyventojas pas gydytojus lankėsi 4,9 karto per metus. Per metus atlikta 13835 profilaktiniai patikrinimai, palyginti su 2018 metais padidėjo 393. Laboratorinių tyrimų PASP centro poliklinikoje ir ambulatorijose 2019 metais atlikta 72724, palyginti su 2018 metais padidėjo 10912.

Kupiškio ligoninė turi 80 lovų: Vidaus ligų skyrius – 25 lovas, Palaikomojo gydymo ir slaugos skyrius – 45 lovas, Vaikų ligų skyrius – 5, Reanimacijos–intensyvios terapijos skyrius – 3, Dienos chirurgijos skyrius – 2 lovas. 2019 metais ligoninėje gydėsi 1327 ligoniai (2018 m. – 1409, 2017 m. – 1451), iš jų 263 – vaikai (2018 m. – 203, 2017 m. – 270). Daugiausia ligonių gydėsi Vidaus ligų skyriuje – 596 (2018 m. – 732, 2017 m. – 783) 44,9 proc., Reanimacijos–intensyvios terapijos skyriuje 101 ligonis (išvykę iš stacionaro) (2018 m. – 128, 2017 m. – 72) 7,6 proc., Vaikų ligų skyriuje – 263 ligoniai (2018 m. – 203, 2017 m. – 270,) 19,8 proc., Slaugos ir palaikomojo gydymo skyriuje – 364 ligoniai (2018 m. – 332, 2017 m. – 318) 27,4 proc., Dienos chirurgijos skyriuje – 3 ligoniai (2018 m. – 14, 2017 m. – 8) 0,2 proc.

Lovadienių skaičius – 22973 (2018 m. – 22330, 2017 m. – 21089).

Vidutinis gulėjimo ligoninėje laikas 2019 m. – 7,4 dienos, Respublikos – 7,1 (2018 m. – 6,8 dienos, Respublikos – 7,4, 2017 m. – 7 dienos, Respublikos – 7,4). Lovos apyvarta 2019 m. (kiek vienoje

stacionaro lovoje gulėjo ligonių per metus) – 29,1, Respublikos – 39,5 (2018 m. – 32,2, Respublikos 38,2 (aktyvaus gydymo), (2017 m. – 34,1, Respublikos 37,7). Lovos funkcionavimo rodiklis (kiek dienų per metus stacionaro lova buvo užimta) – 214,2 dienos, Respublikos – 278,4 (2018 m. – 217,6, Respublikos – 281,0, (aktyvus gydymas), 2017 m. – 237,9, Respublikos – 279,7 (aktyvus gydymas).

Iš rentgeno diagnostikos paslaugų kokybės gerinimo 2018–2025 metų programos 2019 m. buvo nupirkta universali stacionari rentgeno diagnostikos priemonė (prietaisas) „Moviplan iC“, kainavusi 188989,90 Eur.

VšĮ Kupiškio ligoninė nuo 2017 m. yra projekto „Elektroninių sveikatos paslaugų plėtra Panevėžio regiono ASPĮ“ partneris. 2019 m. žymiai padidėjo elektroniniu būdu tvarkomų ambulatorinio apsilankymo aprašymų, stacionaro epikrizių, e. receptų išrašymai; tik elektroniniu būdu išrašomi medicininio mirties liudijimai, nedarbingumo pažymėjimai ir kitos pažymos. Minėti dokumentai perduodami į elektroninę sveikatos paslaugų ir bendradarbiavimo infostruktūros informacinę sistemą (ESPBI IS).

2019 m. VšĮ Kupiškio ligoninė tęsė ES lėšomis bendrai finansuojamo projekto „Sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumo gerinimas neįgaliesiems VšĮ Kupiškio ligoninėje“ įgyvendinimą. Šio projekto tikslas – pagerinti fizinį projekto vykdytojo teikiamų sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą neįgaliesiems. Projekto įgyvendinimo metu numatoma neįgaliųjų poreikiams pritaikyti ligoninės įėjimus ir jų prieigas, pertvarkyti praėjimą tarp Konsultacijų ir Priėmimo-skubios pagalbos skyrių, įrengti neregiamis vedimo sistemą, įrengti keletą informacinių lentelių su Brailio raštu registratūroje, rūbinėje ir ant rentgeno kabineto durų, padėsianti neįgaliesiems žymiai lengviau orientuotis ligoninės patalpose bei įsigyti fizinį paslaugų prieinamumą gerinančią reikalingą įrangą. Įgyvendinamu projektu siekiama pagerinti teikiamų sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą judėjimo ir kitą negalią turintiems pacientams VšĮ Kupiškio ligoninėje. Bendra projekto vertė – 120 tūkst. Eurų.

Švietimas

Švietimo, kultūros ir mokslo paslaugų kokybės gerinimas bei efektyvumo didinimas tebėra vienas iš esminių mūsų visuomenės raidos klausimų, nes tik išsilavinusi ir kultūringa visuomenė nulems sėkmingas ateities galimybes Lietuvos valstybei. 2019 m. pradėti reikšmingi darbai siekiant atnaujinti ugdymo turinį. Patvirtintos Bendrųjų programų atnaujinimo gairės. Pradėta kurti mokinio pasiekimų vertinimo sistema, orientuota į skirtingų ugdymosi poreikių turinčius asmenis.

Didinta neformaliojo vaikų švietimo įvairovė, prieinamumas ir gerinta jo kokybė.

2020 m. pradžioje Lietuvoje gyveno 893,4 tūkst. gyventojų, kurių amžius buvo iki 29 metų, jie sudarė 32 proc. visų šalies gyventojų. Šio amžiaus asmenų skaičius, palyginti su 2019 m. pradžia, sumažėjo 10,6 tūkst., arba 1,2 proc. Mažėjantis gyventojų skaičius, visuomenės senėjimas neišvengiamai daro įtaką švietimo situacijai, ypač infrastruktūros rodikliams.

2019 m. pabaigoje šalyje veikė 739 ikimokyklinio ugdymo įstaigos (mieste – 637, kaime – 102) ir 419-oje bendrojo ugdymo mokyklų įsteigtos ikimokyklinio ugdymo grupės. Jose buvo ugdoma 121,7 tūkst. vaikų, tai 865 vaikais daugiau nei 2018 m. Vaikų priežiūros lopšelių grupes lankė 25 tūkst. 1–2 metų amžiaus vaikų, arba 44 proc. šio amžiaus gyventojų.

2019 m. šalyje šimtui vaikų, lankančių ikimokyklinio ugdymo įstaigas, vidutiniškai teko 104 vietos (2018 m. – 106). Tik keliose savivaldybėse vietų ikimokyklinio ugdymo įstaigose buvo mažiau nei jas lankančių vaikų: Zarasų r. sav. – 95, Širvintų r. sav. – 97, Šilalės r. sav. – 98, o Radviliškio r. sav. ir Švenčionių r. sav. šimtui ikimokyklinio ugdymo įstaigas lankančių vaikų teko 99 vietos. Kaime šimtui auklėtinių vidutiniškai teko 117 vietų, mieste – 106.

2019 m. šalyje pagal ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas buvo ugdoma 74,4 proc. visų 1–6 metų amžiaus šalies vaikų (atitinkamai 2018 m. – 74,2 proc.).

Kupiškio rajono savivaldybėje 2019 m. ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigose buvo ugdoma 450 auklėtinių (2018 m. – 425, 2017 m. – 391). Vietų skaičius, tenkantis šimtui vaikų, lankančių ikimokyklinio ugdymo įstaigas, 2019 m. Kupiškio rajono savivaldybėje buvo 128 (2018 m. – 137).

2019–2020 mokslo metų pradžioje šalyje veikė 1 056 bendrojo ugdymo mokyklos. 2019 m. rudenį į bendrojo ugdymo mokyklą buvo priimta 29,8 tūkst. pirmokų – 1,1 tūkst. (4 proc.) daugiau nei 2018 m. Iš viso pagal bendrojo ugdymo programas buvo ugdoma 325,7 tūkst. mokinių. Beveik pusė visų mokinių (49,8 proc.) mokosi pagal pagrindinio ugdymo programas, 118,6 tūkst. (36,4 proc.) – pagal pradinio ugdymo, 44,9 tūkst. (13,8 proc.) mokinių mokosi pagal vidurinio ugdymo programas. 2019 m. bendrojo ugdymo mokyklose pagrindinio išsilavinimo pažymėjimus gavo 24,8 tūkst. mokinių (2018 m. – 25 tūkst.), brandos atestatus – 21,5 tūkst. abiturientų (2018 m. – 23 tūkst.). Du trečdaliai abiturientų (67,4 proc.) tais pačiais metais tęsė mokslus šalies mokymo įstaigose: 36 proc. – universitetuose, 21,3 proc. – kolegijose,

10,1 proc. – profesinio mokymo įstaigose.

Bendrojo ugdymo mokyklų skaičius šalyje per metus sumažėjo nuo 1089 iki 1056, arba 3 proc.

2019–2020 mokslo metų pradžioje šalies bendrojo ugdymo mokyklose dirbo 28,6 tūkst. mokytojų ir mokyklų vadovų – jų skaičius per metus sumažėjo 443, arba 1,5 proc.

2019–2020 mokslo metų pradžioje šalyje veikė 71 profesinio mokymo įstaiga, kuriose mokėsi 27,8 tūkst. mokinių. Kartu su profesija įgyti vidurinį išsilavinimą siekė 14,5 tūkst., arba 52 proc., mokinių. 2019 m. profesinio mokymo įstaigos parengė 12 tūkst. (2018 m. – 15 tūkst.) kvalifikuotų specialistų.

2019–2020 m. aukštojo mokslo siekė 38 proc. 20–24 metų amžiaus jaunuolių (2018 m. – 39 proc.).

2019–2020 mokslo metų pradžioje šalyje buvo 41 aukštoji mokykla – 19 universitetų ir 22 kolegijos, jose studijavo 106 tūkst. studentų, iš jų universitetuose – 73 tūkst. (2018–2019 m. – 77,3 tūkst.), kolegijose – 33 tūkst. Palyginti su praėjusiais 2018–2019 mokslo metais, studentų universitetuose sumažėjo 4,3 tūkst. (5,6 proc.), kolegijose – 1 tūkst. (3 proc.).

2019 m. 57,8 proc. 30–34 metų amžiaus Lietuvos gyventojų turėjo aukštąjį išsilavinimą (2017 m. – 57,6 proc.).

Kupiškio rajono savivaldybės švietimo įstaigose 2019 m. rugsėjo 1 d. buvo ugdomi 1674 mokiniai (116 mokinių arba 6,5 proc. mažiau, palyginti su 2018 m. tuo pačiu laikotarpiu).

Mažėjant mokinių skaičiui, mažėjo ir mokytojų skaičius. Kupiškio r. sav. 2019–2020 mokslo metais pedagogų skaičius buvo iš viso 185, 2018–2019 m. m. – 193 (sumažėjo 4,1 proc.).

Švietimo pagalbą teikia Kupiškio r. švietimo pagalbos tarnyba. Joje dirba du metodininkai, logopedas, psichologas, specialusis pedagogas, socialinis pedagogas, gydytojas neurologas. 2019 m. buvo atlikta 170 kompleksinių pedagoginių psichologinių vaikų įvertinimų, 15 ikimokyklinio amžiaus vaikų DISC vertinimų, 57 logopedo konsultacijos, 380 – pedagoginių psichologinių konsultacijų, suorganizuotos 24 mokinių dalykinės olimpiados, konkursai ir kt..

24,8 proc. Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių lanko neformaliojo ugdymo užsiėmimus mokyklose.

Taip pat Savivaldybėje veikia 2 neformaliojo švietimo įstaigos: Kupiškio meno mokykla ir Kupiškio r. kūno kultūros ir sporto centras.

Suaugusiųjų neformaliojo švietimo paslaugas teikia Kupiškio r. švietimo pagalbos tarnyba. Kupiškio rajone veikia Trečiojo amžiaus universitetas (toliau – Kupiškio TAU), kurio tikslas – vykdyti 50 metų amžiaus ir vyresnių asmenų neformalųjį švietimą. Kupiškio TAU yra 170 narių ir narių-klausytojų. Veikia 9 Kupiškio TAU fakultetai: Užsienio kalbų, Informacinių technologijų, Literatūros ir poezijos, Sveikatos, Meninės saviraiškos ugdymo, Psichologijos, Muzikos, Turizmo.

Sėkmingai savo veiklą toliau vykdo Savivaldybei nepavaldi Kupiškio technologijos ir verslo mokykla.

2020 m. rugsėjo 1 d. duomenimis mokykloje mokosi 413 mokinių (2018–2019 m. m. – 339). Mokykloje vykdoma 11 skirtingų modulinį profesinio mokymo programų, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programos bei neformaliojo švietimo programos. Mokykla ruošia darbo rinkoje paklausą turinčius kvalifikuotus darbininkus pagal apdailininko (statybininko), apdailininko, virėjo, technikos priežiūros verslo darbuotojo, pardavėjo, suvirintojo, socialinio darbuotojo padėjėjo, apskaitininko modulinės profesinio mokymo programas. Mokykloje veikia 3 skyriai: Gimnazijos skyrius, Profesinio mokymo skyriai, Tęstinio profesinio mokymo skyrius.

Kultūra

2019 m. šalyje veikė 107 muziejai, iš jų 4 – nacionaliniai, 15 respublikinių, 55 savivaldybių, 10 nevalstybinių ir 23 žinybiniai muziejai. Per 2019 m. metus muziejuose apsilankė 5,6 mln. lankytojų, arba 563 tūkst. (11 proc.) daugiau nei 2018 m. Daugiausia lankytojų sulaukė Lietuvos jūrų muziejus (681 tūkst.), Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai (598 tūkst.), Trakų istorinis muziejus (441 tūkst.), Lietuvos nacionalinis muziejus (389 tūkst.) ir MO muziejus (211 tūkst.).

2019 m. muziejai surengė 1 878 parodas, iš jų – 164 tarptautines (2018 m. – atitinkamai 1 964 ir 146), išleido 103 leidinius apie muziejų veiklą (2018 m. – 108). Šalies muziejuose saugoma 7 569,2 tūkst. eksponatų, tačiau eksponuojama 331,6 tūkst., arba 4,4 proc., pagrindinio fondo eksponatų.

Per 2019 m. kino teatruose apsilankė 4 mln. žiūrovų, jų skaičius sumažėjo 276 tūkst. Vienas gyventojas per metus kine lankėsi vidutiniškai 1,4 karto. Praėjusiais metais šalies kino teatrai filmus rodė 98 kino salėse, turinčiose 19 tūkst. vietų. Vienoje kino salėje per metus vidutiniškai parodyta 1,1 tūkst. kino filmų seansų. Kino teatrų pajamos už parduotus bilietus per metus sumažėjo nuo 22,6 mln. Eur iki

21,6 mln. Eur, arba 4,5 proc.

2019 m. visose 2 365 Lietuvos bibliotekose buvo 1 mln. 133 tūkst. registruotų vartotojų, arba 29 tūkst. (2,4 proc.) mažiau nei 2018 m. Vienoje bibliotekoje vidutiniškai buvo 479 registruoti vartotojai. Vienas registruotas vartotojas bibliotekoje per metus vidutiniškai lankėsi 18,7 karto. Tiek bibliotekų, tiek jų skaitytojų skaičius kasmet mažėja.

Šalyje yra 51 teatras, iš jų 13 – valstybinių, 38 – nevalstybiniai. 2019 m. šalies teatrai parodė 7,1 tūkst. spektaklių, juos žiūrėjo 1,4 mln. žiūrovų. Valstybiniai teatrai per metus parodė 121 naują arba atnaujintą spektaklį. 2019 m. 7 valstybinės koncertinės organizacijos surengė 835 koncertus, į kuriuos atėjo 396 tūkst. žiūrovų.

2019 m. šalyje veikė 637 kultūros centrai, juose – 3,8 tūkst. meno mėgėjų kolektyvų, studijų ir būrelių, per metus surengė 57,7 tūkst. koncertų ir kitų renginių.

Kupiškio rajono savivaldybė turi gerai išplėtotą kultūros centrų tinklą. 2019 m. Kupiškio rajono savivaldybės kultūros centrai priklausė šeši padaliniai – Adomynės, Alizavos, Salamiesčio, Skapiškio, Subačiaus, Šimonių ir septynios – Antašavos, Juodpėnų, Lukonių, Naivių, Noriūnų, Šepetos, Laičių laisvalaikio salės.

2019 m. gruodžio 31 d. Kultūros centre, padaliniuose ir laisvalaikio salėse dirbo 70 darbuotojų. Iš jų 52 (36,5 etato) – kultūros ir meno darbuotojai. Kultūros centras – Lietuvos kultūros centrų asociacijos narys, Lietuvos mėgėjų teatrų sąjungos narys.

2018 m. Kultūros centre (su padaliniais) veikė 57 mėgėjų meno kolektyvai. Šiuos kolektyvus iš viso lankė 664 saviveiklininkai.

2018 m. Kupiškio kultūros centras (su padaliniais) surengė 841 įvairiausio pobūdžio renginį (2018 m. – 786), juose dalyvavo daugiau nei 48,6 tūkstančio žiūrovų (2018 m. – 51 tūkst.).

Kupiškio rajono savivaldybės viešųjų bibliotekų (SVB) sistemą sudaro 17 bibliotekų: Kupiškio rajono savivaldybės viešoji biblioteka (VB), Subačiaus miesto padalinys (MP), 10 kaimo padalinių (KP) ir 5 skaitytojų aptarnavimo punktai (SAP). 7 padaliniai (43,75 proc.) – sujungtosios bibliotekos, aptarnaujančios ir mokyklų bendruomenes (Adomynė, Antašava, Noriūnai, Rudiliai, Salamiestis, Šepeta ir Šimonys).

Kupiškio viešosios bibliotekos direktoriaus 2019 m. gegužės 20 d. įsakymu Nr. IV-53 patvirtintas naujas pareigybių sąrašas: SVB – 44,75 (-1,85). Iš jų: 33,5 – profesionalūs bibliotekininkai, 3,5 – kvalifikuoti specialistai ir 7,75 – techninis personalas. 2019 m. gruodžio 31 d. Kupiškio rajono viešosiose bibliotekose dirbo 42 darbuotojai, iš jų 35 profesionalūs bibliotekininkai.

Vartotojams skirtų darbo vietų skaičius: SVB – 231, VB – 66, Subačiaus miesto padalinyje – 21, kaimo padaliniuose – 144 (vidutiniškai po 10). Palyginti su 2018 m., 14 darbo vietų padaugėjo įrengus viešojoje bibliotekoje Mokymų klasę. Kompiuterizuotas darbo vietas vartotojams turi visos 17 bibliotekų. SVB yra 64 kompiuterizuotos darbo vietos vartotojams (visos su interneto prieiga): VB – 12, MP – 5, KP – 47. Vienai darbo vietai tenka 81 vartotojas. 2019 m. įgyvendinant projektą „Gyventojų skatinimas išmaniai naudotis internetu atnaujintoje viešosios interneto prieigos infrastruktūroje“ buvo gauti nauji kompiuteriai vartotojams: viešojoje bibliotekoje – 7, miesto padalinyje – 5 ir Antašavos kaimo padalinyje – 4.

Kupiškio rajono savivaldybės viešosios bibliotekos ir jos padalinių fonduose 2019 m. pabaigoje buvo sukaupta 43972 pavadinimų (toliau – pav.) 200736 fiziniai vienetai (toliau – fiz. vnt.) įvairių dokumentų (knygų, periodinių leidinių, elektroninių, garso, vaizdo, rankraščių ir kitų): VB – 58309 fiz. vnt., Subačiaus miesto padalinyje – 15229 fiz. vnt., kaimo padaliniuose ir skaitytojų aptarnavimo punktuose – 127198 fiz. vnt.

Viešoji interneto prieiga (VIP) veikia VB ir visuose padaliniuose bei skaitytojų aptarnavimo punktuose, o šia paslauga naudojosi 23,2 proc. (2018 m. – 21,8 proc.) bibliotekų vartotojų. Apsilankymų skaičius (VIP lankytojai): SVB – 21610 (2018 m. – 21199). Kupiškio viešosios bibliotekos elektriniame kataloge yra 91570 įrašų. Vartotojai aktyviai naudojasi e. katalogu. Per 2019 metus vartotojai pateikė 2037 užklausas.

2019 m. rajono viešųjų bibliotekų paslaugomis naudojosi 30,9 proc. gyventojų (2018 m. – 32,2 proc.). Mažiausias gyventojų sutelkimo kaimo bibliotekose rodiklis yra Skapiškio padalinyje (19,6 proc.), didžiausias – Juodpėnuose (61,8 proc.). 2019 m. vartotojų, palyginti su 2018 m., sumažėjo (-322). Didelės įtakos tam turėjo nuo 2019 m. sausio 1 d. Subačiaus, Noriūnų ir Skapiškio padaliniuose įdiegta LIBIS skaitytojų aptarnavimo posistemė. Ne visi vartotojai noriai išigyja LIBIS skaitytojo pažymėjimą. Dėl šios priežasties šie trys padaliniai neteko daugiau nei 150 vartotojų, ypač sumažėjo vartotojų vaikų.

Per 2019 metus rajono viešosios bibliotekos sulaukė 88405 lankytojų, t. y. vidutiniškai vienas lankytojas bibliotekoje apsilankė 17 kartų per metus. Palyginti su 2018 m., lankomumas SVB išaugo 1,8 proc. Kaimo padaliniuose bendras lankytojų skaičius išaugo (+1015).

2019 m. vartotojams išduota 165677 fiz. vnt. dokumentų, t. y. 3,8 proc. mažiau nei 2018 m. Viešojoje

bibliotekoje dokumentų išduoties rodikliai padidėjo 3,7 proc., miesto (-15,3 proc.) ir kaimo padaliniuose (-8,1 proc.) mažėjo.

Per metus bibliotekose organizuoti įvairūs renginiai, vykdoma edukacinė, leidybinė ir kt. veikla.

Kupiškio etnografijos muziejus turi 4 struktūrinius padalinius: Adomo Petrausko muziejų, Uoginių amatų centrą, Veronikos Šleivytytės paveikslų galeriją ir Laukminiškių kaimo muziejų. 2019 m. muziejuje dirbo 14 darbuotojų. Kupiškio etnografijos muziejaus ir jo struktūrinių padalinių rinkiniuose yra saugomi 56747 eksponatai. 2019 m. rinkiniai pasipildė dar 1269 eksponatais.

Muziejuje ir jo struktūriniuose padaliniuose per kalendorinius metus apsilankė 13655 lankytojai. Išskirtinė informacija apie saugomus eksponatus suteikta 226 asmenims. Fonduose saugomus eksponatus apžiūrėjo 149 lankytojai. Interneto seansų skaičius ir trukmė apskaitoma pagal elektroninių paslaugų apskaitos programą (VRSS) ir kompiuterių retrospektyvos rodmenis. Per 2019 metus interneto svetainėje apsilankė 11234 asmenys.

2019 m. pasiūlytos 43 edukacinės programos. Per kalendorinius metus organizuoti 208 edukaciniai užsiėmimai vaikams ir suaugusiems, juose dalyvavo 8407 lankytojai.

Muziejinkai Lietuvos kultūros tarybai ir kitiems projektų fondams 2019 m. pateikė 19 projektų. Per ataskaitinius metus finansuota 12 projektų.

2019 m. iš viso surengta 61 paroda (stacionarios, kilnojamosios, virtualios). 2019 m. įvyko 48 įvairūs renginiai, kuriuos aplankė 2781 asmuo.

Sportas

2018 m. Lietuvoje sporto varžybų ir sveikatingumo renginiuose dalyvavo 915 tūkst. dalyvių, palyginti su 2017 m., jų skaičius sumažėjo 20,7 tūkst., arba 2,2 proc. Didžiausią dalyvių stygių turėjo pajusti Tauragės apskritis, kurioje 2018 m. sporto renginių dalyvių buvo 23 proc. mažiau, Telšių – 18 proc., Kauno apskrityje – 15 proc. mažiau nei prieš metus. Tačiau Panevėžio ir Klaipėdos apskrityse sporto renginių dalyvių skaičius išaugo atitinkamai 17 ir 15 proc.

Kupiškio rajono savivaldybėje 2018 m. sportavo 6336 gyventojai, veikė 10 sporto įstaigų ir organizacijų.

Kupiškio r. kūno kultūros ir sporto centre vykdoma šešių sporto šakų (krepšinio, futbolo, lengvosios atletikos, irklavimo, stalo teniso, imtynių) pradinio ugdymo, meistriškumo ugdymo ir meistriškumo tobulinimo programos.

2019 m. rugsėjo 1 d. duomenimis centre mokėsi 213 mokinių.

2019 m. Kupiškio rajono kūno kultūros ir sporto centro imtynių ir irklavimo grupių mokiniai dalyvavo tarptautinėse, lengvosios atletikos, imtynių, irklavimo ir krepšinio grupių auklėtiniai dalyvavo šalies, lengvosios atletikos, irklavimo, stalo teniso, futbolo, krepšinio grupių mokiniai dalyvavo apskrities ir savivaldybės lygmens varžybose. Tarptautinėse varžybose pelnytos 44 prizinės vietos: 10 pirmų vietų (imtynės), 18 antrų vietų (imtynės ir irklavimas), 16 trečių vietų (imtynės ir irklavimas). Šalies varžybose iškovotos 28 prizinės vietos, apskrities varžybose – 26, savivaldybės varžybose – 25 prizinės vietos.

Kasmet centras organizuoja šiuos renginius suaugusiems: Kupiškio rajono krepšinio pirmenybes, Kupiškio rajono tinklinio čempionatą, paplūdimio tinklinio čempionatą, paplūdimio futbolo turnyrą, Lietuvos seniūnijų sporto žaidynių Kupiškio rajono seniūnijų sporto žaidynes, „Kupiškio marių regatą“, rajono stalo teniso pirmenybes, Kupiškio ilgo nuotolio irklavimo regatą, atvirą lauko teniso turnyrą, moterys krepšininkės bendradarbiauja su Latvijos (Rėzeknės) krepšininkėmis. Jau šeštąjį kartą į Kupiškį rinkosi ilgo nuotolio regatos, Lietuvos irklavimo federacijos taurės III etapo dalyviai. Svečių sulaukta iš Vilniaus, Trakų, Kauno ir Šiaulių. Varžybose startavo 42 įgulios. 2019 m. seniūnijose surengti 82 įvairūs sportiniai renginiai, kuriuose dalyvavo arti 2000 dalyvių. Apie 50 proc. dalyvių yra mokyklinio amžiaus vaikai, o apie 20 proc. – moterys.

Nusikalstamumas

Užregistruotų nusikalstamų veikų skaičius Lietuvoje 2020 m. lapkričio 1 d. siekė 40,3 tūkst. (7 proc. mažiau, nei per 2019 m. tą patį laikotarpį). Nusikaltimai sudarė 92,2 proc. visų užregistruotų nusikalstamų veikų. 2020 m. 6,7 proc. nusikaltimų buvo labai sunkūs ir sunkūs. Tokių nusikaltimų užregistruota 2,5 tūkst., arba 5,9 proc., daugiau nei 2019 m.

Išsamesnė informacija apie 2019 m. Panevėžio apskrityje užregistruotas ir ištirtas nusikalstamas veikas ir sunkius nusikaltimus pateikta 5 lentelėje.

5 lentelė

Informacija apie 2019 m. Panevėžio apskrityje užregistruotas ir ištirtas nusikalstamas veikas ir

sunkius nusikaltimus

	Užregistruota		100 tūkst. gyventojų teko		Ištirtų nusikalstamų veikų dalis, proc.	
	nusikaltimų iš viso	sunkių nusikaltimų	nusikaltimų iš viso	sunkių nusikaltimų	nusikaltimų iš viso	sunkių nusikaltimų
Lietuva	51449	2747	1842,8	98,4	53,4	52,0
Panevėžio apskritis	3663	142	1728,8	59,2	59,2	68,4
Biržų r. sav.	439	7	1915,7	30,5	62,2	92,9
Kupiškio r. sav.	311	11	1876,8	66,4	65,1	57,1
Panevėžio m. sav.	1559	77	1802,7	89,0	47,2	51,3
Panevėžio r. sav.	474	17	1339,3	48,0	48,0	76,9
Pasvalio r. sav.	412	19	1788,0	82,5	69,0	65,6
Rokiškio r. sav.	468	11	1650,4	38,8	63,9	66,7

Šaltinis: Informatikos ir ryšių departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos

2019 m. Kupiškio rajone užregistruoti 7 plėšimai (2018 m. plėšimų nebuvo užregistruota). Dažniausių nusikalstamų veikų – vagysčių – 2019 m. užregistruota 60 (2018 m. – 62), atitinkamai Panevėžio apskrityje 2017 m. užregistruota 741 vagystė, iš kurių 122 – Kupiškio rajone. Nepilnamečiai padarė 19 nusikalstamų veikų (7,9 proc. nuo visų nusikalstamų veikų).

Lygių galimybių užtikrinimas

Lietuvos Respublikos Konstitucija numato visų asmenų lygiateisiškumo principą ir prigimtine teisę būti traktuojamiems vienodai su kitais. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2015 m. vasario 4 d. nutarimu Nr. 112 patvirtino Valstybinę moterų ir vyrų lygių galimybių 2015–2021 metų programą⁷.

Programos strateginis tikslas – nuosekliai, kompleksiskai ir sistemingai visose srityse skatinti moterų ir vyrų lygybę, šalinti moterų ir vyrų padėties skirtumus.

Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymas⁸ draudžia bet kokią diskriminaciją dėl asmens lyties, tačiau profesinė ir sektorinė darbo rinkos segregacija Lietuvoje išlieka. Slaugos, švietimo, socialinio darbo sektoriuose vyrauja moterys, o statybos, transporto, saugojimo ir informacinių ryšių sektoriuose – vyrai.

Lyčių lygybės strategijoje pateikiami Europos Komisijos darbo lyčių lygybės srityje apmatai ir nustatomi 2020–2025 m. laikotarpio politikos tikslai ir pagrindiniai veiksmai siekiama užtikrinti lyčių lygybę, kad smurtas dėl lyties, diskriminacija dėl lyties ir struktūrinė moterų ir vyrų nelygybė Europoje būtų laikomi atgyvena – tai Europa, kurioje moterys ir vyrai, mergaitės ir berniukai, nepaisant jų skirtumų, būtų lygūs.

2020 m. pradžioje Lietuvoje 1 tūkst. vyrų teko 1 142 moterys (2009 m. pradžioje – 1 161). 2019 m. vidutinė tikėtina vyrų gyvenimo trukmė siekė 71,5 metų, moterų – 81 metai (2018 m. atitinkamai 70,9 ir 80,6). Medianinis vyrų amžius – 40 metų, moterų – 47 metai.

Remiantis Statistikos departamento duomenimis, 2019 metais atotrūkis tarp moterų ir vyrų darbo užmokesčio siekė 12,4 proc. Tai – tiek pat, kaip ir 2014 metais, po kurių iki pat 2017-ųjų šis rodiklis augo. 2018 ir 2019 metais pastebimas atotrūkio mažėjimas, tačiau ekspertai teigia, kad statistiką pakoregavo ne geresnė lyčių lygybės situacija, o ekonominiai procesai: padidėjęs vyrų nedarbas, augę viešojo sektoriaus darbuotojų atlyginimai, nes moterys jame sudaro didžiąją daugumą darbuotojų. Analizuojant darbo užmokesčio skirtumus konkrečiose ūkio šakose, paaiškėjo, kad, pavyzdžiui, informacijos ir ryšių srityje moterų darbo užmokestis buvo ir 30,2 proc., o finansinėje ir draudimo veikloje – 36,3 proc. mažesnis nei vyrų. Atlikus tyrimą Lietuvos įmonėse, paaiškėjo, kad vyrai karjeros viršūnę pasiekia sulaukę maždaug 30–39 metų, kai moterys tokiu metu patiria didžiausią riziką būti diskriminuojamos dėl lyties darbo

⁷ Nuoroda į Valstybinę moterų ir vyrų lygių galimybių 2015–2021 metų programą:

<https://socmin.lrv.lt/uploads/socmin/documents/files/veiklos-sritys/moteru-vyru-lygybe/2018%20m%20MVLG%20VP%20igyvendinimo%20ataskaita.pdf>

⁸ Nuoroda į Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/t/TAD/d6ed8e50a74a11e68987e8320e9a5185>

rinkoje – dažnai tokio amžiaus jos daro pertrauką karjere dėl motinystės ar sugrįžusios į darbą siekia derinti šeimos ir profesinį gyvenimą. Tai lemia, kad moterų karjeros viršūnę tirtose įmonėse dažniausiai pasiekė būdamos 40–49 metų – šiuo amžiaus tarpsniu vidutinis moterų darbo užmokestis kai kuriais atvejais netgi lenkė vyrų. Peržengus penktą dešimtį, moterų ir vyrų darbo užmokesčio skirtumai vėl tampa akivaizdesni, ir dažniausiai – moterų nenaudai.

Lietuvoje pats mažiausias užimtumo atotrūkis iš visų 28 Europos Sąjungos valstybių. Jis 2019 metais sudarė tik 1,6 proc., kai ES vidurkis – 11,4 proc. Tai liudija apie dvi viena kitai prieštaraujančias tendencijas: viena vertus, Lietuvos moterų užimtumo lygis beveik vienodas, antra vertus, atsižvelgiant į papildomą moterų krūvį buityje, Lietuvos moterims tenka perteklinis darbas – kaip nė vienoje ES šalyje.

2018 metais moterų, einančių vadovų pareigas, sudarė 39 proc. (ES – 34 proc.). Moterų visų lygių vadovų viešajame sektoriuje buvo 58 proc., o privačiame – 34 proc. Tarp aukščiausio lygio vadovų viešajame sektoriuje moterų buvo 37 proc. Privačiame sektoriuje moterų dalis gerokai mažesnė: biržinių akcinių bendrovių valdybose 2018 metais moterų buvo 14 proc. (ES – 25 proc.), o tarp tokių bendrovių generalinių direktorių – 17 proc. (ES – 5 proc.).

Moterys Lietuvoje dažniau nei vyrai susiduria su skurdu ir nepriteklumi. Moterų, gyvenančių skurdo rizikoje ar socialinėje atskirtyje, 2018 metais buvo 31 proc. (ES – 23 proc.), vyrų – 28 proc. (ES – 22 proc.). Moterų skurdo rizikos lygis ypač išauga senatvėje, sulaukus 65 metų ir daugiau – tada moterų, kurių pajamos mažesnės už skurdo rizikos ribą, procentas išauga iki 39,5 (ES – 16,6), vyrų – 21,4 proc. (ES – 12 proc.). Su skurdu gerokai labiau susiduria moterys su negalia, t. y., tos, kurių veikla dėl sveikatos sutrikimų buvo apribota – žemiau skurdo rizikos ribos 2018 metais gyveno 40 proc. tokių moterų ir 27 proc. tokių vyrų.

Smurtas prieš moteris artimoje aplinkoje vis dar išlieka skaudi problema. ES Pagrindinių teisių agentūros duomenimis, Lietuvoje gyvena 31 proc. moterų, patyrusių fizinį ir (arba) seksualinį smurtą (ES – 33 proc.). 2019 metais buvo užregistruota 7691 nusikalstama veika, susijusi su smurtu artimoje aplinkoje (2018 m. šis skaičius siekė 9530). Tarp užregistruotų nukentėjusiųjų 78 proc. sudarė moterys. Tarp užregistruotų asmenų, kurie yra įtariami dėl smurto artimoje aplinkoje, vyrų buvo 90 proc. Kupiškio rajone 2019 m. buvo užregistruoti 78 smurto artimoje aplinkoje atvejai (2018 m. – 96). Šios nusikalstamos veikos atitinkamai sudarė 26,9 proc. (2019 m.) ir 28,3 proc. (2018 m.) visų užregistruotų nusikalstamų veikų.

Politinėje srityje lyčių balansas taip pat nėra pakankamas, nors po 2020 m. vykusių Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų padėtis šiek tiek pagerėjo. Šiuo metu Seime dirba 38 parlamentarės (27 proc.; ES – 41 proc.) ir 103 parlamentarai (73 proc.; ES – 59 proc.), praėjusios kadencijos Seime dirbo 31 moteris ir 110 vyrų. Aštuonioliktoji Lietuvos Respublikos Vyriausybė visiškai atitinka lyčių lygybės principus: ją sudaro 8 ministrai vyrai ir 6 ministrės moterys. Vyriausybei vadovauja moteris. Iš 60-ies savivaldybių tik 5 savivaldybės turi moterį merę (8 proc., ES – 15 proc.). Tarp išrinktų ir pareigas einančių savivaldybių tarybų narių moterų yra 25 proc. (ES – 32 proc.).

2019 m. išrinktoje Kupiškio rajono savivaldybės taryboje iš 21 nario devynios (arba 42 proc.) yra moterys (2014 m. išrinktoje Savivaldybės taryboje moterys sudarė 25 proc.). Dviem iš šešių Savivaldybės tarybos komitetų vadovauja moterys.

Technologiniai veiksniai.

Lietuvoje vis plačiau naudojamosi informacinėmis ir ryšių technologijomis. Dauguma Lietuvos gyventojų naudojami informacinių ir ryšių technologijų teikiamomis galimybėmis.

Statistinio tyrimo duomenimis:

- 2020 m. asmeninius kompiuterius namuose turėjo 77 proc., interneto prieigą – 82 proc. namų ūkių – tiek pat kaip 2019 m.
- Mieste kompiuterius ir interneto prieigą namuose turėjo atitinkamai 80 ir 84 proc. namų ūkių, kaime – 70 ir 78 proc.
- Iš namų ūkių su vaikais kompiuterius namuose turėjo 97 proc., interneto prieigą – 99 proc., be

vaikų – atitinkamai 70 ir 77 proc.

- Beveik visi namų ūkiai, turintys namuose interneto prieigą, naudojami plačiajuosčiu ryšiu. 78 proc. interneto prieigą turinčių namų ūkių naudojami plačiajuosčiu laidiniu ar belaidžiu fiksuotu ryšiu, 66 proc. – mobiliojo ryšio tinklais.
- 2020 m. internetu naudojami 83 proc. 16–74 metų amžiaus gyventojų (2019 m. – 82 proc.). Iš 16–24 metų amžiaus gyventojų internetu naudojami 99 proc., iš 65–74 metų amžiaus – 46 proc. Palyginti su 2019 m. metais, 6 proc. punktais padaugėjo vyresnio (65–74 metų) amžiaus gyventojų, besinaudojančių internetu.
- 74 proc. 16–74 metų amžiaus gyventojų internetu naudojami kasdien (90 proc. tokio amžiaus internautų), 8 proc. – bent kartą per savaitę, bet ne kasdien (9 proc. tokio amžiaus internautų). Taigi ne rečiau kaip kartą per savaitę internetu naudojami 82 proc. 16–74 metų amžiaus gyventojų, arba 99 proc. tokio amžiaus internautų.
- Internetas daugiausia buvo naudojamas informacijos paieškai, ryšiams, laisvalaikiui ir bankininkystei: ryšiams internetu naudojami 79 proc. 16–74 metų amžiaus gyventojų (95 proc. tokio amžiaus internautų), skaitė naujienas 74 proc. (89 proc. internautų), laisvalaikiui naudojami (žiūrėjo filmus ar televizijos laidas, klausėsi muzikos, žaidė arba atsisiuntė įrašus, žaidimus) 71 proc. (85 proc. internautų), 68 proc. naudojami internetinės bankininkystės paslaugomis (81 proc. internautų).
- Valstybės institucijų ar kitų viešųjų paslaugų įstaigų elektroninėmis paslaugomis bent kartą per 2019 metus pasinaudojo 58 proc. 16–74 metų amžiaus gyventojų, arba 69 proc. tokio amžiaus internautų.

Vidaus veiksniai

Teisinė bazė.

Savivaldybės veikla organizuojama vadovaujantis Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos įstatymais ir Vyriausybės nutarimais, Savivaldybės tarybos sprendimais, Savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymais bei kitais teisės aktais, reglamentuojančiais savivaldybių veiklą. Savivaldybė, organizuodama veiklą, taip pat privalo atsižvelgti į savivaldybėms tiesioginių ir netiesioginių poveikį turinčius Europos Sąjungos privalomojo pobūdžio teisės aktus – direktyvas, reglamentus, sprendimus ir rekomendacinio pobūdžio dokumentus – rekomendacijas, komunikatus, gaires, strategijas.

Organizacinė struktūra.

Savivaldybės institucijos, atsakingos už savivaldos teisės įgyvendinimą Savivaldybės bendruomenės interesais, yra:

- *atstovaujamoji institucija* – Savivaldybės taryba, turinti vietos valdžios ir viešojo administravimo teises ir pareigas, kuriai vadovauja tiesiogiai išrinktas Savivaldybės tarybos narys – Savivaldybės meras;
- *vykdomoji institucija* – Savivaldybės administracijos direktorius, turintis viešojo administravimo teises ir pareigas.

Savivaldybės funkcijos pagal veiklos pobūdį skirstomos į vietos valdžios, viešojo administravimo ir viešųjų paslaugų teikimo. Vietos valdžios funkcijas įstatymų nustatyta tvarka atlieka Savivaldybės taryba. Viešojo administravimo funkcijas įstatymų nustatyta tvarka atlieka Savivaldybės taryba, Savivaldybės administracijos direktorius, kiti Savivaldybės įstaigų ir tarnybų vadovai, valstybės tarnautojai, kuriems teisės aktai ar Savivaldybės tarybos sprendimai suteikia viešojo administravimo teises Savivaldybės teritorijoje. Viešąsias paslaugas teikia Savivaldybės įsteigti paslaugų teikėjai arba pagal su Savivaldybe sudarytas sutartis kiti fiziniai bei juridiniai asmenys, pasirenkami viešai.

Savivaldybės tarybos nariai dirba 6 komitetuose:

- Ekonomikos, finansų ir biudžeto,
- Kaimo ir bendruomenių reikalų,
- Kontrolės,
- Kultūros, švietimo, sporto ir teisėsaugos,
- Sveikatos ir socialinės apsaugos,
- Vietinio ūkio, architektūros ir aplinkos apsaugos.

Savivaldybės tarybos komitetai preliminariai nagrinėja Savivaldybės tarybai teikiamus klausimus, teikia išvadas bei pasiūlymus, kontroliuoja, kaip laikomasi įstatymų, kaip vykdomi Savivaldybės tarybos sprendimai, mero potvarkiai.

Savivaldybės tarybai atskaitinga *Savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba*, kuri prižiūri, ar teisėtai, efektyviai, ekonomiškai ir rezultatyviai valdomas ir naudojamas Savivaldybės turtas bei patikėjimo teise valdomas valstybės turtas, kaip vykdomas Savivaldybės biudžetas ir naudojami kiti piniginiai ištekliai.

Savivaldybės administracija yra viešasis juridinis asmuo, kurio steigėja yra Savivaldybės taryba, vadovas – Savivaldybės administracijos direktorius. Savivaldybės administracija yra Savivaldybės biudžetinė įstaiga, kurią šiuo metu sudaro:

- struktūriniai padaliniai – 12 skyrių ir tarnybų (Buhalterinės apskaitos skyrius, Centralizuoto vidaus audito tarnyba, Finansų ir biudžeto skyrius, Infrastruktūros skyrius, Kultūros, švietimo ir sporto skyrius, Socialinės paramos skyrius, Savivaldybės įstaigų buhalterinės apskaitos tarnyba, Teisės skyrius, Ūkio skyrius, Vidaus administravimo skyrius, Viešųjų pirkimų ir strateginio planavimo skyrius, Žemės ūkio ir bendruomenių skyrius);

- į struktūrinius padalinius neįeinantys darbuotojai – vyriausiasis civilinės saugos specialistas, vyriausiasis specialistas (tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinadorius), Savivaldybės gydytojas (vyriausiasis specialistas), jaunimo reikalų koordinadorius (vyriausiasis specialistas);

- struktūriniai teritoriniai padaliniai (Savivaldybės administracijos filialai) – 6 seniūnijos (Alizavos, Noriūnų, Kupiškio, Skapiškio, Subačiaus, Šimonių).

Savivaldybės administracijos struktūrą, jos veiklos nuostatus ir darbo užmokesčio fondą, didžiausią leistiną valstybės tarnautojų pareigybių ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis ir gaunančių darbo užmokestį iš Savivaldybės biudžeto, skaičių Savivaldybės administracijos direktoriaus siūlymu mero teikimu tvirtina ir keičia Savivaldybės taryba, o pareigybių sąrašą tvirtina Savivaldybės administracijos direktorius. Savivaldybės administracijos įgaliojimai nėra susiję su Savivaldybės tarybos įgaliojimų pabaiga.

Žmogiškieji ištekliai (pareigybės, kvalifikacija).

Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 16 straipsnio 2 dalies 10 punkte nustatyta, kad savivaldybės administracijos struktūros, nuostatų ir darbo užmokesčio fondo tvirtinimas, didžiausio leistino valstybės tarnautojų pareigybių ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, skaičiaus savivaldybės administracijoje nustatymas – išimtinė savivaldybės tarybos kompetencija.

2020 m. gruodžio 31 d. duomenimis iš 147 patvirtintų etatų buvo užimtas 138,5 etato. Iš viso dirbo 142 darbuotojai, iš kurių 42 buvo valstybės tarnautojai ir 2 politikai, 98 darbuotojai dirbo pagal darbo sutartis. Savivaldybės administracijos darbuotojai nuolat gilina savo žinias bei įgūdžius įvairiuose mokymuose, seminaruose.

Planavimo sistema.

Savivaldybėje sukurta ir planavimo sistema, kurią sudaro teritorijų, strateginis ir finansinis planavimas.

Teritorijų planavimas Savivaldybėje vykdomas ir teritorijų planavimo dokumentai rengiami ir įgyvendinami Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka ir sąlygomis, Kupiškio rajono savivaldybės tarybos 2008 m. vasario 14 d. sprendimu Nr. TS-19 „Dėl Kupiškio miesto bendrojo plano iki 2026 metų patvirtinimo“ patvirtintu Kupiškio miesto bendrojo planu iki 2026 metų, Kupiškio rajono savivaldybės tarybos 2013 m. spalio 24 d. sprendimu Nr. TS-220 „Dėl Kupiškio rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano patvirtinimo“ patvirtintu Kupiškio rajono savivaldybės teritorijos bendrojo planu.

Vadovaujantis Kupiškio rajono savivaldybės strateginio planavimo organizavimo tvarkos aprašu, patvirtintu Savivaldybės tarybos 2015 m. birželio 26 d. sprendimu Nr. TS-207, Savivaldybėje yra rengiami šie strateginio planavimo dokumentai ir jų įgyvendinimą detalizuojantys planavimo dokumentai:

- Savivaldybės strateginiai plėtros planai (šiuo metu įgyvendinamas Kupiškio rajono savivaldybės 2020–2030 metų strateginis plėtros planas);

- Savivaldybės atskirų ūkio šakų (sektorių) plėtros programos;

- Savivaldybės strateginiai veiklos planai;

- Savivaldybės administracijos, seniūnijų, Savivaldybės biudžetinių įstaigų metiniai veiklos planai.

Savivaldybės biudžetas (Savivaldybės metinis finansinis planas) rengiamas vadovaujantis patvirtintu Savivaldybės strateginiu veiklos planu, taip pat atsižvelgiant į kitus patvirtintus Savivaldybės strateginio planavimo dokumentus, asignavimus planuojant Savivaldybės strateginio veiklos plano programoms

įgyvendinti ir planuojamiems rezultatams pasiekti ir paskirstant juos asignavimų valdytojams.

Finansiniai ištekliai.

Savo tikslams įgyvendinti Kupiškio rajono savivaldybė naudoja Savivaldybės biudžeto bei kitų finansavimo šaltinių (ES, valstybės biudžeto ir kt.) lėšas.

Pagrindinis Savivaldybės veiklos finansavimo šaltinis yra Savivaldybės biudžeto lėšos. Didžiausią Savivaldybės biudžeto pajamų dalį kasmet sudaro mokesčiai ir dotacijos.

Kupiškio rajono savivaldybės taryba 2019 m. vasario 21 d. patvirtino Savivaldybės 2019 metų biudžeto pajamų planą – 17759,8 tūkst. Eur. Vėlesniais Savivaldybės tarybos sprendimais pajamų planas buvo tikslintas atsižvelgiant į iš valstybės institucijų ir įstaigų gautas dotacijas, įskaitant Europos Sąjungos finansinės paramos lėšas ir Savivaldybės biudžetinių įstaigų prašymus. Kupiškio rajono savivaldybė per 2019 metus gavo 22527,1 tūkst. Eur pajamų. Biudžeto pajamų planas įvykdytas 101,6 proc. – gauta 344,6 tūkst. Eur pajamų daugiau, nei planuota.

6 lentelė

2019 m. Savivaldybės biudžeto pajamos

(tūkst. Eurų)

Pajamų grupės	Patvirtintas pajamų planas	Patikslintas pajamų planas	Faktiškai gauta pajamų	Viršyta + Negauta -	Įvykdymo procentas	Struktūra proc.
Mokesčiai	9777,0	10168,9	10718,2	+549,3	105,4	47,6
Dotacijos	6621,5	10586,4	10473,4	-113,0	98,9	46,5
Kitos pajamos	1105,3	1371,2	1307,4	-63,8	95,3	5,8
Materialiojo ir nematerialiojo turto realizavimo pajamos	56,0	56,0	28,1	-27,9	50,2	0,1
Iš viso	17759,8	22182,5	22527,1	+344,6	101,6	100,0

(Šaltinis: Kupiškio rajono savivaldybės administracijos Finansų ir biudžeto skyrius)

2019 metų biudžeto pajamų struktūroje didžiausią dalį (47,6 proc.) sudarė pajamos iš mokesčių. Mokestinių pajamų planas įvykdytas 105,4 proc. – surinkta 549,3 tūkst. eurų daugiau, nei planuota. Didžiausia viršplaninių pajamų dalis gauta iš gyventojų pajamų mokesčio. Šio mokesčio planas įvykdytas 104,9 proc., arba gauta 462,5 tūkst. eurų daugiau, nei planuota. Tai nulėmė Savivaldybės bendro biudžeto pajamų plano įvykdymą. Turto mokesčių planas įvykdytas 112,5 proc. ir viršytas 87,7 tūkst. eurų. Šioje pajamų grupėje geriausiai buvo renkamas nekilnojamojo turto mokestis ir žemės mokestis. Mokesčių už aplinkos teršimą planas įvykdytas 95 proc.

Dotacijų planas įvykdytas 98,9 proc. 2019 metais dotacijų ir tikslinės paskirties lėšų iš valstybės biudžeto ir kitų valdymo lygių gauta 10473,4 tūkst. eurų, iš jų: 6944,4 tūkst. eurų dotacijų einamiesiems tikslams ir 3529 tūkst. eurų turtui įsigyti. Dotacijų ir tikslinės paskirties lėšos sudarė 46,5 proc. visų Savivaldybės biudžeto pajamų. Trūkstant nuosavų finansinių išteklių vykdomiems projektams finansuoti, 2019 metais Savivaldybė pasinaudojo dotacija iš Viešųjų investicijų plėtros agentūros. Ataskaitiniu laikotarpiu gauta 220 tūkst. eurų dotacijos projektų išlaidoms finansuoti.

Palyginti su 2018 metais, 2019 metų Savivaldybės biudžeto pajamos padidėjo 1215,8 tūkst. eurų, arba 5,7 proc. Šį padidėjimą reikšmingiausiai įtakojo 7 proc. (705,3 tūkst. eurų) padidėjusios pajamos iš mokesčių. Gyventojų pajamų mokesčio surinkta 5,5 proc. (519,9 tūkst. eurų) daugiau, nei 2018 metais.

Visos gautos Savivaldybės biudžeto pajamos nukreipiamos tam tikroms savivaldos funkcijoms vykdyti. Savivaldybės biudžeto išlaidoms finansuoti 2019 metais panaudota 22049,3 tūkst. eurų, įskaitant Savivaldybės 2018 metų nepanaudotas biudžeto lėšas ir paskolos lėšas. Metinis biudžeto išlaidų planas įvykdytas 97,2 proc., arba 638,3 tūkst. eurų mažiau, nei buvo planuota.

7 lentelė

2019 m. Savivaldybės biudžeto išlaidos pagal funkcijas

(tūkst. eurų)

Valstybės funkcijos	2019 m.			
	patikslintas planas	vykdymas	skirtumas	lyginamoji dalis %
1. Bendros valstybės paslaugos	1603,8	1551,4	-52,4	7,0
2. Gynyba	17,7	15,6	-2,1	0,1
3. Viešoji tvarka ir visuomenės apsauga	560,8	560,4	-0,4	2,6
4. Ekonomika	4145,5	3940,9	-204,6	17,9
5. Aplinkos apsauga	1567,4	1525,4	-42,0	6,9
6. Būstas ir komunalinis ūkis	492,4	476,3	-16,1	2,2
7. Sveikatos apsauga	579,0	567,5	-11,5	2,6
8. Poilsis, kultūra ir religija	2337,6	2302,8	-34,8	10,4
9. Švietimas	7870,4	7791,4	-79,0	35,3
10. Socialinė apsauga	3446,4	3251,0	-195,4	14,7
Iš viso asignavimų	22621,0	21982,7	-638,3	99,7
Finansinių įsipareigojimų vykdymas	66,6	66,6	0	0,3
Iš viso išlaidų	22687,6	22049,3	-638,3	100,0

(Šaltinis: Kupiškio rajono savivaldybės administracijos Finansų ir biudžeto skyrius)

Savivaldybės biudžeto išlaidų struktūroje pagal valstybės funkcijas didžiausią dalį sudarė išlaidos švietimui – 35,3 proc. Švietimo reikmėms panaudota 7791,4 tūkst. eurų, iš jų ikimokyklinio ugdymo organizavimui – 1200,5 tūkst. eurų, pagrindinio ugdymo organizavimui – 3662,7 tūkst. eurų, vidurinio ugdymo organizavimui – 1508,9 tūkst. eurų.

Bendroms valstybės paslaugoms 2019 metais išleista 7 proc. biudžeto lėšų (1551,4 tūkst. eurų). Šią funkcinę išlaidų grupę sudaro valdymo išlaidos, išlaidos paskolų palūkanoms mokėti, valstybinėms (valstybės perduotoms savivaldybėms) funkcijoms vykdyti.

Savivaldybės paimtos paskolos gražintos laiku, nepatirta papildomų išlaidų dėl paskolų ir palūkanų mokėjimo. 2019 metais iš Savivaldybės biudžeto ilgalaikėms paskoloms gražinti panaudota 66,6 tūkst. eurų.

Apskaitos tinkamumas.

Apskaita Savivaldybėje tvarkoma Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka. Nuo 2010 m. sausio 1 d. apskaita Savivaldybėje tvarkoma ir finansinės atskaitos rengiamos pagal viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartus (VSAFAS).

Ryšių sistema (informacinės ir komunikavimo sistemos).

Kupiškio rajono savivaldybės administracijoje buvo užtikrintas efektyvus Savivaldybės administracijoje naudojamų informacinių sistemų veikimas bei atnaujinimas, taikomos programinės įrangos funkcionavimas, turimos kompiuterinės įrangos (111 kompiuterizuotų darbo vietų, 5 fiziniai serveriai, 4 virtualūs serveriai, 3 serveriai debesyje, duomenų saugykla), komunikacinės technikos ir spausdinimo įrangos naudojimas, nenutrūkstamas darbo stočių veikimas, elektroninio pašto sistemos (156 registruoti el. pašto naudotojai), Savivaldybės interneto svetainės ir informacinių sistemų administravimas.

Kupiškio mieste įrengta 12 vaizdo stebėjimo kamerų, vykdomas vaizdo duomenų perdavimas į centrinę pultą, įrengtą Kupiškio rajono savivaldybės administracijos pastate.

Įvyko belaidžio interneto (WiFi) zonų įrangos įrengimo Kupiškio rajono savivaldybės viešosiose erdvėse pirkimas. Pirkimas finansuojamas ES lėšomis, pagal Europos infrastruktūros tinklų priemonę (EITP) – „WiFi4EU“. Kupiškio rajono savivaldybės viešosiose erdvėse 2020 m. įrengtos 8 lauko ir 3 vidaus belaidžio interneto (WiFi) zonos.

Įsigyta Dokumentų valdymo sistema „Kontora“ (toliau – DVS KONTORA). DVS KONTORA turi ir 24 Savivaldybės biudžetinės įstaigos. DVS KONTORA skirta dokumentams tvarkyti, veiklai organizuoti ir darbui palengvinti. Atsisakoma popierinių dokumentų siuntimų, dokumentai pasirašomi el. parašu, siunčiami per E. pristatymo sistemą ar el. paštu. Dokumentų valdymo sistemoje įdiegta integracija su E. pristatymo sistema leidžia greitai ir patogiai išsiųsti e. siuntas. E. pristatymo paslauga užtikrina siunčiamų

elektroninių dokumentų originalumo patvirtinimą, saugumą bei tikslų kiekvieno etapo statuso fiksavimą. Įdiegtos integracijos pagalba Savivaldybės tarybos sprendimų projektai ir sprendimai viešunami Teisės aktų informacinėje sistemoje TAIS. Norminiai teisės aktai, pasirašyti elektroniniu parašu, skelbiamai Teisės aktų registre. Sėkmingai ir greitai įvykdomos per El. paslaugų portalą užsakytos el. paslaugos. Užtikrintas Savivaldybės interneto svetainės www.kupiskis.lt atitikimas bendriesiems reikalavimams valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms. Interneto svetainėje informacija nuolat atnaujinama, skelbiami visuomenei aktualūs teisės aktai, Savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymai dėl teritorijų planavimo, nuolat atnaujinamas Kupiškio rajono savivaldybės administracinių paslaugų sąrašas su paslaugų aprašais ir prašymų formomis. Savivaldybės interneto svetainėje skelbiamos Savivaldybės tarybos posėdžių darbotvarkės, lankomumo ataskaita, balsavimo rezultatai, posėdžių garso bei vaizdo įrašai. Kupiškio rajono savivaldybės interneto svetainė www.kupiskis.lt pritaikyta Bendrojo duomenų apsaugos reglamento (BDAR) reikalavimų atitikimui bei mobiliosioms programoms. Aktualios naujienos ar informacija skelbiama Kupiškio rajono savivaldybės socialiniame tinkle „Facebook“ <https://www.facebook.com/kupiskiosavivaldybe/>. Operatyviai reaguojama į paklausimus, pranešimus ar žinutes.

Vidaus kontrolės sistema.

Vidaus auditą Kupiškio rajono savivaldybės administracijoje atlieka Centralizuoto vidaus audito tarnyba, pavaldi ir atskaitinga Savivaldybės administracijos direktoriui.

Vadovaudamasi Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymu, tarnybos nuostatais ir vidaus audito metodika, kitais teisės aktais, reglamentuojančiais vidaus auditą, Centralizuoto vidaus audito tarnyba atlieka vidaus auditus Savivaldybės administracijoje, visuose Savivaldybei pavaldžiuose ir jos valdymo sričiai priskirtuose viešuosiuose juridiniuose asmenyse, siekdama užtikrinti jų veiklos gerinimą. Atliktų auditų ataskaitos pateikiamos Savivaldybės administracijos direktoriui ir audituotų subjektų vadovams. Audituoto subjekto vadovas, suderinęs su Centralizuoto vidaus audito tarnybos vedėju, turi priimti sprendimą dėl vidaus audito ataskaitoje pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo (užpildyti rekomendacijų, pateiktamų vidaus audito ataskaitoje, įgyvendinimo priemonių planą) ir pateikti jį tvirtinti Savivaldybės administracijos direktoriui.

Savivaldybės administracijos vidaus darbo tvarką reglamentuoja Savivaldybės administracijos direktoriaus 2017 m. vasario 28 d. įsakymu Nr. ADP-96 patvirtintos Kupiškio rajono savivaldybės administracijos darbo tvarkos taisyklės.

SSGG analizė

Stiprybės.

Patogi Kupiškio rajono geografinė vieta ir pasiekiamumas.

Rajonas išsiskiria maža oro tarša ir gera aplinkos kokybe.

Daug rekreacijai patrauklių kultūros ir gamtos išteklių.

Plečiamos socialinės paramos teikimo rajone struktūros.

Švietimo ir ikimokyklinio ugdymo įstaigos pasiekiamos visiems Savivaldybės gyventojams, atnaujinama šių įstaigų infrastruktūra.

Išplėtotas kultūros centrų, bibliotekų tinklas, atnaujinama šių įstaigų infrastruktūra.

Autentiškas ir unikalus etnokultūrinis kapitalas.

Sudarytos palankios sąlygos naudotis sporto infrastruktūra: nemokamai galima naudotis mokyklų stadionais ir salėmis.

Nemažėjantis sporto varžybų ir sveikatingumo renginių dalyvių skaičius.

Stiprios bendruomenių iniciatyvumo ir šeimyniškumo tradicijos.

Gilios ūkininkavimo tradicijos ir didelis rajono potencialas ūkininkavimo plėtrai.

Palanki aplinka smulkiojo verslo ir amatininkystės plėtrai gamybos bei paslaugų srityje.

Sėkmingai įgyvendinami įvairių sričių projektai.

Planuodama savo veiklą ir priimdama svarbius sprendimus, Kupiškio rajono savivaldybė informuoja ir į svarstymo bei sprendimų priėmimo procesą siekia įtraukti bendruomenę bei įvairių interesų grupių atstovus.

Aktyviai vykdoma daugiabučių namų renovacija.

Parengtas Kupiškio rajono bendrasis planas iki 2026 metų.

Parengtas Kupiškio rajono plėtros iki 2030 metų strateginis planas.

Silpnybės.

Blogėjanti Savivaldybės demografinė situacija: mažėjantis gyventojų skaičius, neigiama natūrali gyventojų kaita, senstanti visuomenė.

Zemas investicijų lygis, mažas veikiančių ūkio subjektų skaičius, aukštas nedarbo lygis.

Vienas mažiausių vidutinis darbo užmokestis Panevėžio regione.

Nepakankamas kaimo gyventojų, ypač jaunimo, išsilavinimo, ekonominio aktyvumo ir kvalifikacijos lygis, ribojantis iniciatyvas kurti verslą.

Nepakankamai išvystyta rekreacijos ir poilsio infrastruktūra vietos gyventojams ir atvykstamajam turizmui bei gebėjimų demonstruoti kultūrinį-etninį savitumą, unikalias ir autentiškas tradicijas stoka.

Nepakankamai išplėtotą centralizuoto vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūra.

Trūksta stacionarių ir nestacionarių socialinių paslaugų vaikams, pagyvenusiems asmenims, neįgaliesiems.

Nepakankamas jaunimo užimtumas, trūksta neformaliojo ugdymo paslaugų ir infrastruktūros.

Mokyklose trūksta psichologų paslaugų.

Trūksta gydytojų specialistų, daug pensinio amžiaus gydytojų.

Rajone yra gana daug neasfaltuotų vietinės reikšmės kelių.

Trūksta dviračių ir pėsčiųjų takų.

Trūksta socialinių būstų, reikia juos atnaujinti, rekonstruoti.

Gyventojai nenoriai dalyvauja sprendimų priėmimo procese.

Galimybės.

Galimybė pasinaudoti 2014–2020 m. ES struktūrinių fondų investicijomis darniam rajono vystymuisi.

Esamų kraštovaizdžio, švaraus oro, viešųjų erdvių ir kitų privalumų išnaudojimas gyvenamajai aplinkai, turizmo plėtrai.

Viešojo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimo plėtra inicijuojant ir įgyvendinant projektus partnerystės principu.

Automobilių, dviračių, pėsčiųjų, vandens turizmo plėtra.

Apgyvendinimo, maitinimo, pramogų paslaugų plėtra.

Kelių ir gatvių infrastruktūros gerinimas.

Socialinių ir sveikatos paslaugų skaičiaus, įvairovės ir kokybės didinimas.

Neformaliojo ugdymo galimybių plėtra.

Investavimas į Savivaldybės teikiamų paslaugų tobulinimą, išlaikant balansą tarp realių visuomenės poreikių ir ekonominio efektyvumo, panaudojant ES ir kitų finansavimo mechanizmų paramą.

Didesnio dėmesio skyrimas socialinės atskirties mažinimui bei pilietinės visuomenės formavimui: bendruomenių veiklos ir gyventojų verslumo skatinimui, jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų rėmimui, neformaliojo švietimo paslaugų spektro plėtrai ir tam reikalingos infrastruktūros kūrimui, nevyriausybinių organizacijų įsitraukimo į paslaugų bendruomenei teikimą skatinimas.

Gyventojų apklausų organizavimo sistemos įdiegimas siekiant nustatyti problemas ir tobulintinas sritis.

Strateginio valdymo sistemos tobulinimas, leisiantis racionaliau planuoti Savivaldybės veiklą ir finansinius išteklius, aiškiau nubrėžiantis Savivaldybės administracijos skyrių atsakomybės už ilgalaikio plano veiksmų įgyvendinimą ribas.

Sudaryta motyvacija alternatyviai energetikai bei nuosekliai vykdoma daugiabučių namų renovacija, mažinanti eksploatacijos kaštus.

Grėsmės.

Blogėjanti šalies, o kartu ir Kupiškio miesto bei rajono, demografinė situacija.

Visuomenės senėjimas ir dėl to augantis socialinės apsaugos ir sveikatos priežiūros poreikis bei išlaidos.

Pašalpų nepasiturintiems gyventojams ir bedarbiams sistema, neskatinanti gyventojų ieškoti kitų pajamų šaltinių.

Darbingų ir kvalifikuotų rajono gyventojų emigracija.

Mažėjantis įmonių konkurencingumas vidaus ir užsienio rinkose dėl mažo inovatyvumo.

Smulkiojo verslo plėtrai nepalanki valstybės politika.

Mažos Savivaldybės investicinės galimybės projektams finansuoti ir įgyvendinti.

Didėjantys aplinkosauginiai ir kiti apribojimai įvairiai ekonominei veiklai.

Švietimo sistemos išteklių efektyvaus panaudojimo mažėjimas dėl mažėjančio mokinių skaičius bendrojo lavinimo mokyklose.

Kultūros paveldo objektų sunykimas dėl nepakankamo finansavimo ir panaudojimo visuomenės poreikiams.
 Neinvestuojant į vietinės, rajoninės ir valstybinės reikšmės kelių ir eismo saugumo infrastruktūrą, prastės jų dangos kokybę, nemažės ar net daugės eismo įvykių skaičius.
 Nemažėjantis socialinės rizikos šeimų skaičius.
 Nepakankamas dėmesys Savivaldybės administracijos darbuotojų darbo krūviui, motyvacijos didinimui gali sukelti sunkumų išlaikant bei pritraukiant kvalifikuotus darbuotojus.

Strateginės išvados.

Panaudojus 2014–2020 m. ES struktūrinių fondų investicijas, bus atnaujintos viešosios erdvės, švietimo, kultūros, socialinių ir sveikatos įstaigų infrastruktūra, pagerintos susisiekimo sistemos, sudarytos sąlygos vystytis smulkiajam ir vidutiniam verslui, mažės socialinė atskirtis.
 Atnaujinus viešosios paskirties pastatus, sumažės jų išlaikymo kaštai.
 Kupiškio miestą vystant kaip patrauklią gyvenamąją zoną, gyventojai bus skatinami pasilikti ir gyventi Kupiškyje.
 Patogi Kupiškio rajono geografinė padėtis ir unikalus kraštovaizdis sudaro puikias sąlygas turizmo plėtrai.
 Didėjantys turistų srautai paskatins paslaugų sektoriaus plėtrą.

Misija

Sėkmingai plėtoti ir įgyvendinti savivaldos teisę, užtikrinti subalansuotą plėtrą bei kokybiškai vykdyti viešojo administravimo ir viešųjų paslaugų teikimo funkcijas tenkinant Kupiškio rajono savivaldybės bendruomenės viešuosius poreikius ir interesus.

Strateginiai tikslai ir efekto kriterijai

Kodas	Strateginio tikslo pavadinimas
01	Pažangi ekonomika ir efektyvi, piliečiams atvira savivalda.
Strateginio tikslo aprašymas	
<p>Įgyvendinant šį tikslą bus vykdomos priemonės, skirtos pagerinti verslo sąlygas, gyventojų gyvenimo, susisiekimo kokybę, modernizuojant šilumos ūkį, gerinant geriamojo vandens kokybę, rekonstruojant ir remontuojant kelius ir gatves, viešuosius pastatus ir kt. Šiuo tikslu Kupiškio rajono savivaldybė taip pat siekia:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Teikti profesionalias, skaidrias, klientų poreikius ir teisės aktų reikalavimus atitinkančias paslaugas ➤ Užtikrinti ir gerinti asmenų aptarnavimo ir paslaugų teikimo kokybę ➤ Užtikrinti ir gerinti vidinių procesų veikimą ir valdymą ➤ Užtikrinti ir gerinti kokybišką personalo valdymą ➤ Užtikrinti ir gerinti efektyvų finansų planavimą ir valdymą 	
Įgyvendinant tikslą vykdomos šios programos:	
02 Ekonominio konkurencingumo ir investicijų plėtros programa	
Tikslo pasiekimo vertinimo (efekto) kriterijai:	
E-01-02-01 Verslumo lygio (veikiančių mažų ir vidutinių įmonių skaičius, tenkantis 1000 gyventojų) pokytis (palyginti su ankstesniais metais), proc.	
E-01-02-02 Turistų skaičiaus rajone (palyginti su ankstesniais metais), pokytis, proc.	
05 Savivaldybės valdymo ir pagrindinių funkcijų vykdymo programa	
Tikslo pasiekimo vertinimo (efekto) kriterijai:	
E-01-05-01 Prašymų, į kuriuos atsakymai asmenims pateikti per įstatymais nustatytus terminus, dalis tarp visų gautų prašymų, proc.	

Kodas	Strateginio tikslo pavadinimas
02	Išsilavinusi, socialiai atsakinga, sveika ir saugi visuomenė
<p>Strateginio tikslo aprašymas:</p> <p>Šiuo strateginiu tikslu bus siekiama, kad kiekvienam Savivaldybės gyventojui būtų prieinamas kokybiškas ikimokyklinis ugdymas bei švietimas, padedantis žmogui tapti visaverte asmenybe, gyvenančia pilietiškai aktyvų, socialiai saugų gyvenimą, kurti kūrybišką, imlią kultūrai, solidarią ir atsakingą visuomenę bei konkurencingumu ir žiniomis grįstą ūkį. Ypač didelis dėmesys bus skiriamas ugdymo procesui: sąlygų kokybiškam ugdymuisi sudarymui, programų įvairovei, neformaliajam švietimui.</p> <p>Kupiškio rajono savivaldybės viešosios bibliotekos ir jos padalinių siekis – kaupti, saugoti ir skleisti dokumentuose, pasaulio informacijos tinkluose ir duomenų bazėse užfiksuotas žinias ir informaciją ir tokiu būdu prisidėti prie žinių visuomenės kūrimo, skatinti bendruomenės narių nuolatinį mokymąsi, žinių atnaujinimą, kultūrinę veiklą ir kūrybiškumą.</p> <p>Ypatingas dėmesys bus skiriamas organizuojant socialinę paramą neįgaliesiems, pagyvenusiems asmenims, socialiai remtinoms rizikos grupės šeimoms: gerinti jų gyvenimo kokybę, plėtoti socialines paslaugas įvairių socialinių grupių rajono gyventojams, didinti jų integraciją į visuomenę, mažinti socialinę atskirtį. Šiuo tikslu bus siekiama užtikrinti kokybišką Kupiškio rajono gyventojų asmens ir visuomenės sveikatos priežiūrą, sveikatos politikos įgyvendinimą Savivaldybės lygmeniu, efektyviai formuoti sveikatos priežiūros sistemą, tikslingai paskirstyti lėšas asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros įstaigoms ir sveikatos priežiūrai, vertinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, gerinti sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą, nustatyti sveikatos priežiūros įstaigų modernizavimo prioritetus.</p>	
<p>Įgyvendinant šį tikslą vykdomos programos:</p> <p>01 Žinių visuomenės, kultūros ir sportinio aktyvumo skatinimo programa</p> <p>Tikslo pasiekimo vertinimo (efekto) kriterijai:</p> <p>E-02-01-01 Mokinių skaičiaus rajone pokytis (palyginti su praėjusiais metais), proc.</p> <p>E-02-01-02 Mokinių, gavusių Brandos atestatus, dalis nuo visų besimokančių pagal vidurinio ugdymo programą skaičiaus, proc.</p> <p>E-02-01-03 Mokinių, gavusių Pagrindinio išsilavinimo pažymėjimus, dalis nuo visų besimokančių pagal pagrindinio ugdymo programą mokinių skaičiaus, proc.</p> <p>E-02-01-04 Sporto mokyklą lankančiųjų skaičius nuo bendro Kupiškio rajono moksleivių skaičiaus, pokytis (palyginti su praėjusiais metais), proc.</p> <p>E-02-01-05 Savivaldybės kultūros įstaigų (bibliotekų, kultūros centrų, muziejų) lankytojų skaičiaus pokytis (palyginti su praėjusiais metais), proc.</p> <p>04 Gerinti sveikatos apsaugos ir socialinės paramos paslaugų kokybę ir prieinamumą</p> <p>Tikslo pasiekimo vertinimo (efekto) kriterijai:</p> <p>E-02-04-01 Patenkintų prašymų socialinėms paslaugoms dalis nuo bendro pateiktų prašymų skaičiaus, proc., duomenis išskiriant pagal lytį ir siekiant užtikrinti proporcingą paslaugų suteikimą tiek moterims, tiek vyrams.</p> <p>E-02-04-02 Socialinės priežiūros paslaugas gavusių šeimų, patyrusių socialinę riziką, skaičiaus (palyginti su ankstesniais metais), pokytis, proc.</p> <p>E-02-04-03 Socialinę paramą gaunančių asmenų skaičiaus (palyginti su ankstesniais metais), pokytis, proc.</p>	
Kodas	Strateginio tikslo pavadinimas
03	Žalesnė, išvystytos ir modernios infrastruktūros savivaldybė
<p>Strateginio tikslo aprašymas</p> <p>Įgyvendinant šį tikslą bus vykdomos priemonės, skirtos pagerinti gyventojų gyvenimo, susisiekiimo kokybę, modernizuojant šilumos ūkį, gerinant geriamojo vandens kokybę, rekonstruojant ir remontuojant kelius ir gatves, viešuosius pastatus ir kt. Bus siekiama užtikrinti efektyvų atliekų ir antrinių žaliavų tvarkymą,</p>	

sumažės aplinkos tarša, bus kompensuota aplinkai padaryta žala, prižiūrima, saugoma ir puoselėjama gamtinė aplinka, ugdoma ekologiškai mąstanti visuomenė.

Įgyvendinant tikslą vykdoma ši programa:

03 Viešosios infrastruktūros plėtros programa

Tikslo pasiekimo vertinimo (efekto) kriterijai:

E-03-03-01 Aplinkos oro kokybė, neviršijanti didžiausių leistinų koncentracijų (≥ 1).

E-03-03-02 Kelių eismo įvykių skaičiaus pokytis rajone (palyginti su ankstesniais metais), proc.

ⁱ Nuoroda į Kupiškio rajono savivaldybės 2020–2030 metų strateginis plėtros planą:
<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/618cc8c06a9111eabee4a336e7e6fdab>